

Ministerie van Financiën

Structureel Verlieslatende Bedrijven

AMBTELIJK RAPPORT

20 december 2023
MINISTERIE VAN FINANCIËN

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting	3
Data, begrippen en methode.....	5
Data.....	5
Begrippen	5
Methode	6
1. Een overzicht van alle bedrijven	7
2. Een overzicht van de structureel verlieslatende bedrijven	8
2.1 De structureel verlieslatende bedrijven als groep.....	8
2.2 Groepering van de structureel verlieslatende bedrijven.....	9
3. Zeer kleine bedrijven (18.000)	13
3.1 Vanwege verliezen sterk gekrompen bedrijven (6.500)	13
3.2 Altijd kleine bedrijven zonder omzet (7.500).....	13
3.3 Overige zeer kleine bedrijven (4.500)	16
4. Bedrijven met indicatie internationale oorzaak (4.000).....	17
4.1 Bedrijven gelieerd aan een LBJ (300).....	18
4.2 Doorstroomvennootschappen (1.700)	22
4.3 Bedrijven met grote schulden in het buitenland (140)	25
4.4 Internationale holdings en vergelijkbare bedrijven (1.600).....	27
5. Beleggings-bv's.....	29
5.1 Spaar-bv's (2.400).....	30
5.2 Effecten-bv's (230)	31
5.3 Pensioen-bv's (6.600)	32
5.4 Overige uitleen-bv's (2.000).....	35
6. Overige bedrijven nationale indicatie	38
6.1 Nationale holdings en vergelijkbare bedrijven (7.500)	38
6.2 Bedrijven verlieslatend vanwege fiscale faciliteiten (150).....	40
6.3 Bedrijven verlieslatend vanwege rente (1.400).....	42
6.4 Bedrijven verlieslatend vanwege afschrijvingen (1.400).....	43
6.5 Overige bedrijven met minstens eenmaal een positief ebitda (400)	44
7. Overige bedrijven met een negatief ebitda	46
7.1 Omzetgroeiers met negatief ebitda (660)	46
7.2 Resterende bedrijven met negatief ebitda (4.600)	47
8. Conclusie	49

Inleiding

In het rapport van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals (2020)¹ werd geconstateerd dat een deel van de bedrijven die aangifte deden voor de vennootschapsbelasting jarenlang achtereen fiscaal gezien verlies leed. Vanuit economisch perspectief lijkt het vreemd dat een bedrijf lange tijd geen winst kan maken, maar toch blijft bestaan.

Door de verliezen betalen deze bedrijven ook geen winstbelasting. De commissie heeft aanbevolen om nader onderzoek te doen naar deze bedrijven. Dit rapport is daarvan het resultaat. De hoofdvragen van dit onderzoek zijn als volgt.

1. Welk type bedrijven maakt langdurig fiscaal verlies?
2. Hoe kan het dat deze bedrijven langdurig fiscaal verlieslatend zijn, maar nog steeds bestaan?
3. In hoeverre zijn de fiscale verliezen het gevolg van fiscale faciliteiten of ongewenste fiscale constructies?

Er zijn meerdere legitieme economische en fiscale redenen te bedenken waarom een aangifte vennootschapsbelasting (hierna: vpb) langdurig een verlies kan laten zien, zonder dat het bedrijf wordt opgeheven. Ten eerste is het mogelijk dat bedrijven specifieke activiteiten uitvoeren waar langdurige verliezen noodzakelijk zijn alvorens winst te maken. Er zijn voorbeelden van bedrijven die sterk in omzet groeiden en vanwege de kosten van die groei langdurig verlieslatend bleven.

Een tweede mogelijke reden is het verschil tussen een bedrijfsgroep (een "bedrijf" in economische zin) en een onderdeel van dat bedrijf dat als vennootschap zelfstandig of als onderdeel van een fiscale eenheid aangifte vennootschapsbelasting doet. Het is mogelijk dat dit onderdeel van de groep verlieslatend is, terwijl het bedrijf als geheel wel winst maakt. Een bedrijfsgroep kan in meerdere landen actief zijn, terwijl alleen het Nederlandse deel van de groep belastingaangifte doet in Nederland. Vervolgens bestaat het Nederlandse deel van een bedrijf doorgaans uit verschillende losse entiteiten, zoals bv's. Die entiteiten mogen onder voorwaarden gezamenlijk aangifte vennootschapsbelasting doen door een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting (hierna: fiscale eenheid) te vormen. Als een losse entiteit verlieslatend is, dan ligt het voor de hand om die entiteit in een fiscale eenheid met winstgevendende onderdelen op te nemen, zodat de verliezen kunnen worden verrekend. De (verrekenbare) verliezen vertegenwoordigen een waarde op de commerciële balans; het bedrijf heeft er baat bij deze te kunnen verrekenen. Er kunnen echter verschillende zwaarwegende redenen zijn – bijvoorbeeld juridische of organisatorische redenen – waarom niet alle entiteiten gezamenlijk aangifte doen in één fiscale eenheid.

Een derde mogelijke reden zijn fiscale faciliteiten, zoals aftrekposten en vrijstellingen die afwijken van de commerciële winstbepaling. Als gevolg hiervan kan fiscaal gezien een verlies resteren, terwijl commercieel gezien wel winst wordt gemaakt.

Een vierde mogelijke reden die beleidsmatig van belang is om te onderzoeken is of en, zo ja, in hoeverre de verliezen samenhangen met ongewenste fiscale constructies. Daarom wordt hier in dit onderzoek specifiek naar gekeken. Daar waar ongewenste constructies gesignaleerd worden, kan dit aanleiding zijn om fiscale beleidswijzigingen te overwegen.

In de vpb is verrekening van verliezen met latere winsten mogelijk. Wel zijn er regels die verhinderen dat verliezen uit verlieslatende bedrijven op oneigenlijke wijze kunnen worden verrekend. Zo kent de vpb een beperking van verliesverrekening na voeging in een fiscale eenheid of na een juridische fusie, en een bepaling gericht tegen handel in verliesvennootschappen.

¹ [Hier](#) te vinden.

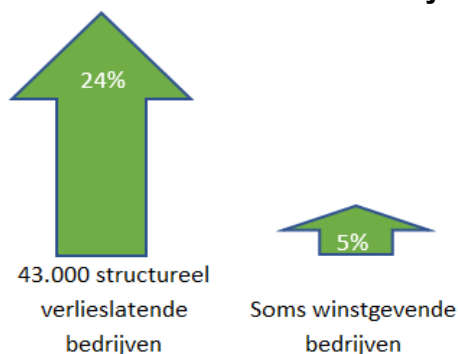
Samenvatting

In 2019 waren er – afgerond – 50.000 structureel verlieslatende bedrijven, 6% van het totaal. Dit onderzoek focust op belastingplichtigen voor de vennootschapsbelasting (vpb). Zo'n belastingplichtige kan een hele bedrijfsgroep vertegenwoordigen, maar ook een (klein) deel ervan. In dit rapport noemen we zo'n belastingplichtige een "bedrijf". Bedrijven worden in dit onderzoek als structureel verlieslatend beschouwd wanneer zij in 2015 of eerder zijn opgericht (start-ups blijven buiten beschouwing) en van 2010 tot en met 2019 nooit fiscaal gezien winst hebben gemaakt. De vpb-aangiften van 2010 tot 2019 vormen de basis voor dit onderzoek. Maatregelen die met ingang van 2020 of later zijn ingevoerd, zijn in de resultaten van dit onderzoek dus nog niet terug te zien.

Een achtste (6.500) van deze structureel verlieslatende bedrijven is vanwege de verliezen zeer sterk in omvang gekrompen. Hier lijkt sprake te zijn van staking van (bijna alle) activiteiten als gevolg van langdurige verliezen. Deze bedrijven zijn daarom niet nader onderzocht.

De resterende 43.000 verlieslatende bedrijven vormen een diverse groep. Van groot tot zeer klein, van nationaal tot onderdeel van een multinational. In dit onderzoek worden deze bedrijven opgedeeld in 18 verschillende groepen die apart worden geanalyseerd.

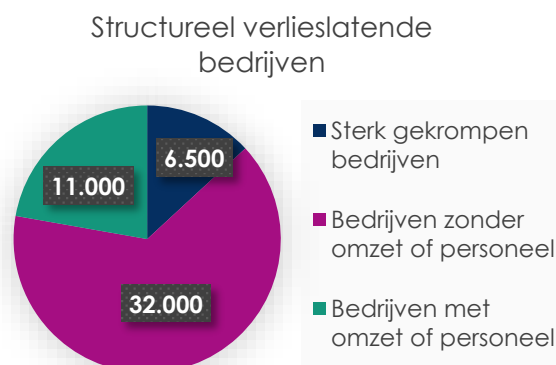
Structureel verlieslatende bedrijven groeiden harder in omvang dan bedrijven die in één of meerdere jaren winst maakten. Het lijkt vanuit economisch perspectief opmerkelijk dat verlieslatende bedrijven blijven bestaan, en zelfs sterk kunnen groeien.

Ondanks de structurele verliezen groeide het balanstotaal van 40% van deze 43.000 bedrijven sinds 2015, terwijl het bij 20% gelijk bleef en bij 40% kromp. Per saldo groeide het gezamenlijke balanstotaal van deze bedrijven met bijna een kwart – een veel grotere groei dan plaatsvond bij de bedrijven die wél in één of meerdere jaren winst maakten en in 2015 al bestonden (5%).

Driekwart van de 43.000 verlieslatende bedrijven levert geen goederen of diensten. Het zijn dus geen "klassieke" bedrijven. Dit kan worden gemeten aan de hand van omzet en personeel. Van deze 43.000 bedrijven rapporteerde driekwart geen omzet en geen personeel.² Deze verlieslatende bedrijven zonder omzet of personeel vallen grofweg uiteen in 4 groepen:

- *Beleggings-bv's;*
- *Doorstroomvennootschappen;*
- *Houdstermaatschappijen;*
- *(Bijna) lege hulzen.*

Bij ten minste een kwart van de 43.000 verlieslatende bedrijven is het verlies te verklaren doordat de belastingaangifte maar op een deel van de bedrijfsgroep ziet. Dit is onder andere het geval bij houdstermaatschappijen en doorstroomvennootschappen. Er wordt dan

² Tussen 2010 en 2019 is het totale aantal Nederlandse bedrijven zonder omzet of personeel met ruim de helft toegenomen naar 280.000 (ruim een derde van alle bedrijven). Het aantal bedrijven dat wel omzet of personeelskosten rapporteerde nam ook toe, maar minder hard: met 28%.

aangifte gedaan door een onderdeel van een grotere (internationale) bedrijfsgroep, die als geheel niet noodzakelijkerwijs verlieslatend is. Bij houdsters en dividend-doorstromers worden de winsten door dochtermaatschappijen gemaakt en op het niveau van de dochter belast; de moeder maakt met name kosten, waardoor op dat niveau een verlies resteert.

Het meeste geld gaat om in dividend-doorstroomvennootschappen. Deze bedrijven ontvangen dividenden en verplaatsen zo vermogen via Nederland van het ene land naar het andere. Daarbij maken ze gebruik van het uitgebreide Nederlandse netwerk van belastingverdragen. Ze zijn goed voor het merendeel (60%) van het balanstotaal van de verlieslatende bedrijven samen. Uit de cijfers blijkt dat deze bedrijven zelf relatief weinig direct bijdragen aan de Nederlandse economie. Gezamenlijk groeiden ze tussen 2015 en 2019 met 70% in omvang (gemeten aan de hand van het balanstotaal) en daarmee zijn ze grotendeels verantwoordelijk voor de gezamenlijke omvangsgroei van de verlieslatende bedrijven. Deze doorstroomvennootschappen zijn relatief vaak structureel verlieslatend, omdat inkomende dividenden zijn vrijgesteld van belasting, terwijl er wel kosten zijn, zoals administratie- en compliancekosten en andere kosten die te maken hebben met aandeelhoudersactiviteiten.

De genomen maatregelen tegen belastingontwijking beperken effectief de stromen naar laagbelastende jurisdicties, maar minder effectief die uit laagbelastende jurisdicties.

Door opbrengsten uit derde landen neer te laten slaan in laagbelastende jurisdicties en via Nederland naar het land van de aandeelhouders te verplaatsen, kan Nederland worden gebruikt om belasting in derde landen te ontwijken. Sinds 2019 is een aantal maatregelen genomen tegen belastingontwijking. De rente- en royalty-uitstroom naar laagbelastende jurisdicties is effectief beperkt door onder andere de conditionele bronbelasting op rente en royalty's. De Nederlandse conditionele bronbelasting op dividenden en de wereldwijde minimumbelasting voor multinationals zullen ook de doorstroom van dividenden uit Nederland naar laagbelastende jurisdicties doen afnemen. Uit het onderzoek blijkt dat 20% van de dividendstromen uit laagbelastende jurisdicties werd ontvangen door een structureel verlieslatend bedrijf. Deze vorm van doorstroom is aanzienlijk ondanks de CFC-maatregel en wettelijke beperkingen in de deelnemingsvrijstelling en wordt minder geraakt door de voorgenomen maatregelen. Wel zal de minimumbelasting hier aangrijpen bij bedrijven met een wereldwijde omzet van meer dan € 750 miljoen.

Bij bepaalde verlieslatende beleggings-bv's spelen fiscale motieven een rol. Bij verlieslatende spaar-bv's zou vanwege de forfaitaire vormgeving van box 3 wel belasting zijn betaald wanneer het vermogen in privé zou zijn gehouden. Nu de box 3-heffing gewijzigd is, zal het aantal spaar-bv's op termijn mogelijk afnemen. Bij beleggings-bv's die in effecten beleggen geldt het omgekeerde. De waardestijging van effecten wordt doorgaans bij verkoop ingeboekt, waardoor winstneming kan worden uitgesteld. Een deel van deze bv's zou wel winst maken wanneer waardestijging van op de markt verhandelbare effecten jaarlijks ingeboekt zou moeten worden, zoals voor personen in box 3 is voorgesteld in het stelsel op basis van werkelijk rendement. Het aantal van deze effecten-bv's neemt mogelijk indien deze wijziging van box 3 doorgang vindt.

Bij verlieslatende bedrijven die veel lenen aan de eigen aanmerkelijkbelanghouder is onduidelijk of het zakelijkheidsprincipe is nageleefd. In de aangifte dient met een zakelijke rente te worden gerekend die ook tussen derden zou worden overeengekomen. Er lijkt echter sprake van leningen aan de aanmerkelijkbelanghouder zonder rente en met een opvallend lage rente, als gevolg waarvan (te) weinig positieve inkomensbestanddelen worden genoten en per saldo een verlies kan resteren. Het toezicht door de Belastingdienst op naleving van het zakelijkheidsbeginsel bij dergelijke leningen is complex en arbeidsintensief, omdat de inspecteur moet bewijzen dat er sprake is van onzakelijk handelen. De Wet excessief lenen bij eigen vennootschap grijpt bij deze groep niet aan, omdat bijna al deze leningen kleiner zijn dan de huidige grens van € 500.000 of de uitzondering voor de eigen woning van toepassing is. Mogelijke

beleidsmaatregelen die van invloed zouden kunnen zijn op deze groep zijn aanscherping van de wet excessief lenen of het beschouwen van leningen van de eigen vennootschap bij fictie als uitdeling.

Verlieslatende pensioen-bv's lenen het pensioenvermogen van de directeur-groootaandeelhouder (dga) uit aan de dga zelf, met als gevolg dat belastingheffing wordt uitgesteld. Pensioen-bv's vormen een grote groep van de verlieslatende bedrijven. Wat opvalt is dat het pensioenvermogen – bedoeld voor de oude dag van de directeur-groootaandeelhouder van de bv – vaak al vóór pensionering aan dezelfde dga wordt uitgeleend. Toevoeging aan de pensioenvoorziening geeft een aftrekpost die groter is dan de rente-inkomsten, waardoor een verlies resteert. Het gevolg is dat belastingheffing langdurig wordt uitgesteld, terwijl in de praktijk geen sprake is van sparen voor de oude dag. De Wet excessief lenen heeft op deze constructie weinig impact: meestal is de lening kleiner dan € 500.000 of voor de eigen woning. Pensioen in eigen beheer is sinds 2017 uitgefaseerd, maar alleen voor nieuwe opbouw. Bestaande pensioenvoorzieningen kunnen nog worden afgewikkeld. Bij deze groep zijn dezelfde beleidsmaatregelen relevant als bij de vorige groep.

Duizenden niet-winstgevende bedrijven zijn een "lege huls". Bij deze bedrijven staan hooguit enkele euro's op de balans en vindt geen activiteit plaats. In sommige gevallen gaat het om feitelijk opgeheven bedrijven die niet daadwerkelijk worden uitgeschreven, waardoor in de toekomst mogelijk van de verliesreserves gebruik kan worden gemaakt als hetzelfde bedrijf weer wordt opgestart. Wel zijn er anti-misbruikregels tegen oneigenlijke verrekening van verliezen door deze verlieslichamen.

Data, begrippen en methode

Data

Dit onderzoek is verricht op basis van de vpb-aangiften en -aanslagen van 2010 tot en met 2019. De vpb-aangiften van 2020 waren ten tijde van dit onderzoek nog niet voldoende compleet om mee te nemen. Voor dit onderzoek zijn de gegevens voor de bepaling van het belastbare bedrag, de balansgegevens, de gegevens op de fiscale verlies- en winstrekening, gegevens over dochterbedrijven en gegevens over de aandeelhouders van de bedrijven geanalyseerd. De gegevens uit aangiften en aanslagen van de verschillende jaren zijn met elkaar gecombineerd tot één databestand.

Begrippen

Zoals opgemerkt in de inleiding, kan een bedrijfspgroep bestaan uit meerdere entiteiten, die onder voorwaarden samen aangifte kunnen doen als een fiscale eenheid. Dit is een belangrijk verschil, zeker in dit rapport. Om verwarring te voorkomen, staat hier een beschrijving van de gehanteerde definities.

- Entiteit. In dit rapport wordt met een entiteit een bedrijfsmatige rechtsvorm bedoeld, zoals een bv of een nv, die aangifte vennootschapsbelasting doet of onderdeel is van een fiscale eenheid die aangifte doet. Dit kan ook een stichting zijn die bedrijfsmatige activiteiten verricht.
- Fiscale eenheid. Een verzameling van Nederlandse entiteiten die gezamenlijk aangifte vennootschapsbelasting doen.
- (Bedrijfs)groep. Dit is een groep van entiteiten, mogelijk verspreid over verschillende landen, die onder controle staan van dezelfde moederonderneming.
- Bedrijf. In dit rapport bedoelen we daarmee de entiteit of de fiscale eenheid die aangifte vennootschapsbelasting doet.

- Start-up. Dit rapport neemt de gegevens uit 2019 als uitgangspunt. Een start-up is in dit rapport een bedrijf dat in 2016 of later is opgericht.
- Structureel verlieslatend bedrijf. Een bedrijf dat in 2019 nog bestond, geen start-up is en sinds 2010 in geen enkel jaar fiscaal gezien een positieve winst noteerde. Dat betekent dat we ook een resultaat van € 0 meetellen als “verlies”.

Methode

In dit onderzoek zijn bedrijven opgedeeld in verschillende groepen zonder overlap op basis van de mogelijke oorzaak van het verlies en veronderstelde relevantie. Deze indeling is geïnspireerd op de classificatie van het CPB³. De exacte definiëring van iedere groep is gekozen op basis van *trial-and-error* om zo goed als mogelijk de juiste groep bedrijven af te bakenen.

Van iedere groep zijn de cijfers geanalyseerd. Vervolgens wordt duiding gegeven bij deze cijfers. Bij groepen met een groter belang voor het onderzoek wordt deze duiding systematisch gegeven middels (een deel van) de volgende vragen:

1. Wat is de oorzaak van de structurele verliezen bij deze groep?
2. Is hier sprake van een ongewenste situatie?
3. Wat is de impact van (voorgenomen) beleid?
4. Wat zijn mogelijke beleidsoverwegingen?

³ Zie het rapport [De economische activiteit van besloten vennootschappen](#) (CPB, 2022).

1. Een overzicht van alle bedrijven

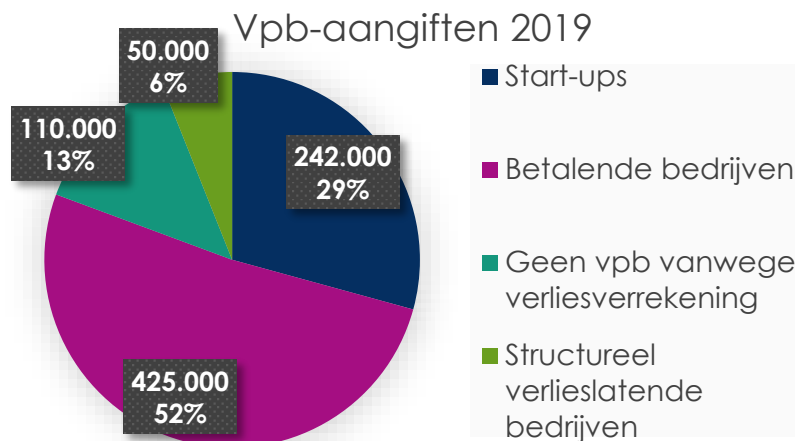
Onderstaande tabel toont een verdeling in vier groepen van alle bedrijven die in 2019 aangifte vennootschapsbelasting deden. In 2019 zijn er ongeveer 827.000 aangiften binnen gekomen, van bedrijven die bij elkaar over de periode 2010-2019 ongeveer € 324 miljard aan verliezen hebben gemaakt en € 1.072 miljard aan winsten hebben geboekt. Wanneer in dit rapport gesproken wordt over "winst" of "verlies" zonder extra uitleg, dan wordt de belastbare winst bedoeld: dat is na het toepassen van aftrekposten en vrijstellingen, maar vóór verliesverrekening.

Omdat bedrijven vaak in de eerste paar jaar geen winst maken, laten we start-ups in dit onderzoek buiten beschouwing. We beschouwen een start-up hier als een bedrijf dat in 2016 of later is opgericht. Vervolgens zijn er 535.000 reguliere, niet structureel verlieslatende, bedrijven: dit zijn niet-start-upbedrijven die ten minste één keer sinds 2010 fiscaal winst hebben gemaakt. Deze bedrijven zijn geen onderwerp van dit onderzoek. De reguliere bedrijven zijn onder te verdelen in bedrijven die wél en bedrijven die geen vennootschapsbelasting hebben betaald. Ongeveer 110.000 reguliere bedrijven maakten ten minste één keer winst, maar betaalden nooit vennootschapsbelasting tussen 2010 en 2019, omdat zij verliezen met de winst konden verrekenen. Dat betekent dat zij per saldo in de periode 2010-2019 geen winst hebben gemaakt of dat er nog veel verliezen uit de periode vóór 2010 zijn verrekend. Ten slotte zijn er 50.000 bedrijven (6%) geclassificeerd als structureel verlieslatend. Samen waren zij verantwoordelijk voor 13% van de geleden verliezen in 2019 en voor 14% van de verliezen over de periode 2010 - 2019.

Tabel 1: Winsten en verliezen (in miljarden euro's) per categorie bedrijven.

Categorie	Aantal	Winsten 2019	Verliezen 2019	Winsten 2010-2019	Verliezen 2010-2019
Start-ups	242.000	25	7	50	20
Bedrijven die ten minste eenmaal tussen 2010 en 2019 vpb betaalden	425.000	114	16	961	131
Bedrijven die geen vpb betaalden vanwege verliesverrekening	110.000	10	6	69	126
Structureel verlieslatende bedrijven	50.000	0	4	0	46
Totaal (alle bedrijven die in 2019 aangifte deden)	827.000	148	33	1.079	324

In onderstaande figuur is de eerste kolom van Tabel 1 schematisch weergegeven.

2. Een overzicht van de structureel verlieslatende bedrijven

2.1 De structureel verlieslatende bedrijven als groep

Een samenvatting van de eigenschappen van de groep structureel verlieslatende bedrijven is getoond in onderstaande tabel. Van de 827.000 vpb-aangiften in 2019 waren er 50.000 (om preciezer te zijn: 49.500) van structureel verlieslatende bedrijven. Dat komt neer op 6% van alle bedrijven, die gezamenlijk ook beschikten over circa 6% van het balanstotaal van alle bedrijven. Met deze 6% als ijkpunt beschouwen we de overige gegevens.

Wat opvalt is dat de structureel verlieslatende bedrijven relatief weinig reële bedrijfsactiviteiten vertonen: ze vertegenwoordigen 1,0% van de totale omzet⁴ van bedrijven in 2019 en 1,3% van de personeelskosten. Dit komt voornamelijk doordat 76% van de structureel verlieslatende bedrijven helemaal geen omzet of personeelskosten heeft. Ook maken verlieslatende bedrijven relatief weinig kosten. Naast het feit dat zij geen winstbelasting betalen, dragen structureel verlieslatende bedrijven met hun eigen diensten en uitgaven relatief weinig bij aan de economie. Dat betekent overigens niet dat de bedrijfsgroepen waar zij onderdeel van uitmaken weinig bijdragen aan de economie. Bij 2.800 bedrijven is sprake van een positief bedrijfsresultaat (ebitda⁵), van in totaal € 1,3 miljard (0,7% van het totaal). Dat betekent dat er ook zonder rente en afschrijvingen mee te nemen bij deze bedrijven weinig winst – en dus weinig belastbare grondslag – aanwezig is.

Bedrijven met een internationale aanwezigheid zijn relatief vaak structureel verlieslatend: in 10,7% van de gevallen. Verlieslatende bedrijven hebben relatief veel deelnemingen op de balans (10,4% van het bedrag aan deelnemingen op de bedrijfsbalansen zit bij structureel verlieslatende bedrijven) en zij bezitten relatief veel schulden bij buitenlandse moeder- en dochterbedrijven (19% van het totaal in 2019, 13% in 2018). Als echter naar al het vreemd vermogen wordt gekeken, dan bezitten verlieslatende bedrijven er relatief weinig van (3,5% van het totaal in 2019).

Tabel 2: Kerncijfers van de 49.500 structureel verlieslatende bedrijven in 2019 (bedragen in miljarden euro's)

Kenmerk	Aantal bedrijven met kenmerk ≠ 0	Bedrag totaal	Aandeel in totale bedrag alle bedrijven
Verliezen	34.400	4	13,0%
Positief ebitda	2.800	1	0,7%
Balanstotaal	40.800	857	6,4%
Deelnemingen op de balans	7.600	62	10,4%
Vreemd vermogen	37.500	172	3,5%
Eigen vermogen	43.840	681	8,5%
Schulden bij buitenlandse moeders en dochters (2018 tussen haakjes)	2.100	50	19,0% (13,1%)
Omzet	8.800	19	1,0%
Personeelskosten	7.500	3	1,3%
Kosten van voorraden e.d.	4.500	13	1,0%
Overige bedrijfskosten	31.300	5	1,8%

⁴ De omzet bestaat uit de opbrengsten uit bedrijfsuitoefening. De financiële baten, zoals ontvangen rente op vorderingen, de resultaten uit deelnemingen en buitengewone baten tellen niet als omzet.

⁵ Ebitda staat voor *earnings before interest, tax, deductions and ammotization*. De ebitda is berekend door uit de verlies- en winstrekening van de bedrijven de afschrijvingen, de financiële baten en lasten en de buitengewone baten en lasten weg te laten.

Balanstot. mkb-bedrijven ⁶ (48.200)	39.662	39	4,2%
Balanstot. internat. bedrijven ⁷ (7.500)	6.329	749	6,8%
Balanstotaal multinationals ⁸	1.838	613	7,6%

2.2 Groepering van de structureel verlieslatende bedrijven

Onder de geaggregeerde cijfers voor de structureel verlieslatende bedrijven *als groep* schuilen grote verschillen. In deze sectie worden deze bedrijven daarom opgedeeld in 5 groepen. Elke groep is vervolgens verdeeld in enkele subgroepen op basis van de mogelijke oorzaak voor de verliezen of het soort bedrijf (zie het schema op de volgende pagina). In de volgende sectie worden de subgroepen van structureel verlieslatende bedrijven gedefinieerd en één voor één geanalyseerd.

De 49.500 structureel verlieslatende bedrijven (SVB's) zijn verdeeld in de volgende 5 groepen:

1. Zeer kleine bedrijven. Dit zijn bedrijven met een balanstotaal in 2019 van minder dan € 17.500, waaronder 6.500 bedrijven die vanwege de verliezen sterk zijn gekrompen.
2. Bedrijven met internationale indicatie. Dit zijn internationaal geïntereerde bedrijven waarbij een indicatie aanwezig is dat de verliezen te maken hebben met het internationale karakter. Dit zijn onder andere bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie, doorstroomvennootschappen en internationale holdings.
3. Beleggings-bv's. Hieronder vallen pensioen-bv's, uitleen-bv's, spaar-bv's en effecten-bv's. Hier lijken in een deel van de gevallen fiscale motieven een rol te spelen.
4. Bedrijven met nationale indicatie. Dit zijn nationale holdings en overige bedrijven met in ten minste één jaar een positief ebitda, zoals bedrijven met veel afschrijvingen en/of veel betaalde rente.
5. Overige bedrijven met structureel negatief ebitda. Deze overige bedrijven hadden ieder jaar een negatief bedrijfsresultaat. Een belangrijke subgroep zijn de omzetgroeiers: bedrijven die in omzet zijn verdubbeld.

Onderstaande tabel toont een aantal gegevens per groep van de structureel verlieslatende bedrijven (SVB) en vergelijkt deze met dezelfde gegevens van de overige bedrijven.

Tabel 3: Een vergelijking van de verschillende groepen bedrijven (bedragen in miljarden euro's).

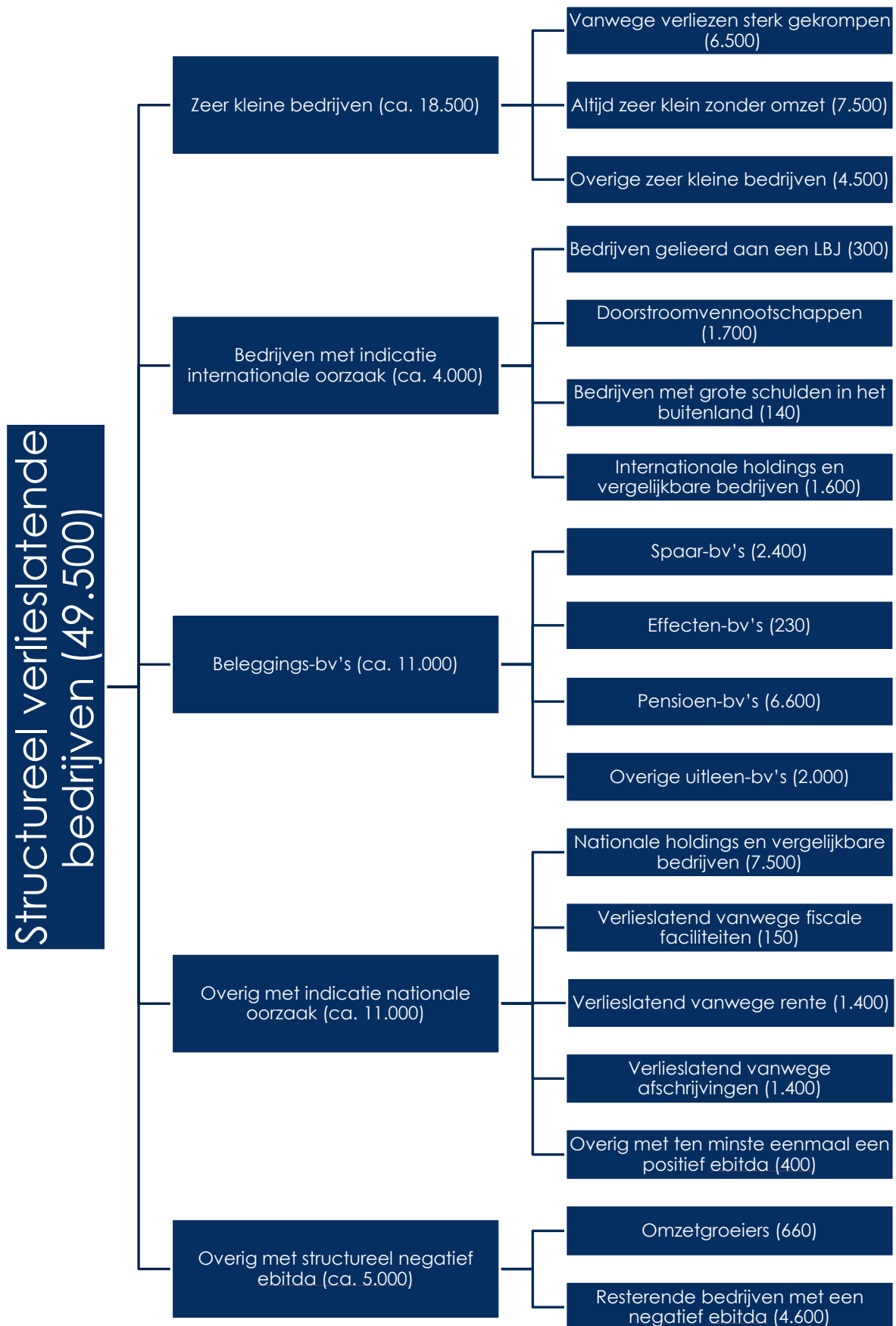
Groep	Aantal	Verlies 2019	Balans-totaal 2019	Stijging bal. tot. sinds 2015	Omzet 2019
Start-ups	242.000	6,7	2.921	n.v.t.	311,4
Betalende bedrijven	425.000	16,3	7.567	+4%	1.372,7
Geen vpb vanwege verliesverrekening	110.000	5,9	2.037	+10%	225,3
SVB: Zeer kleine bedrijven	18.500	0,5	0	-100%	0,1
SVB: Met internationale indicatie	4.000	1,8	714	+53%	9,5
SVB: Beleggings-bv's	11.000	0,2	1,9	-13%	0,2
SVB: Met nationale indicatie	11.000	0,8	134	+39%	6,9
SVB: Overig structureel negatief ebitda	5.000	1,0	7,5	-2%	1,9

⁶ Een bedrijf telt als MKB-bedrijf wanneer de ondernemingsgroep waar het onderdeel van uitmaakt in Nederland ten hoogste 250 werknemers heeft. Het aantal werknemers is geschat op basis van de personeelskosten.

⁷ Een bedrijf telt als internationaal wanneer het een buitenlands moeder- of dochterbedrijf heeft, een buitenlandse rechtsvorm heeft of gebruik heeft gemaakt van de objectvrijstelling voor buitenlandse inrichtingen.

⁸ Met een "multinational" wordt een bedrijf bedoeld dat onderdeel is van een groep met een wereldwijde omzet van meer € 750 miljoen. Deze bedrijven zijn bekend dankzij de gegevens van *country by country reporting*.

Iedere groep structureel verlieslatende bedrijven is onderverdeeld in subgroepen, volgens onderstaand schema. Deze subgroepen worden in de volgende secties één voor één behandeld.

De 18.000 zeer kleine bedrijven vormen een grote groep bedrijven qua aantal, maar hebben relatief weinig verliezen, omzet en balanstotaal. Een subgroep van 6.500 bedrijven is sinds 2015 een factor 10 in omvang gekrompen vanwege de verliezen. Bij deze bedrijven zijn de activiteiten grotendeels gestaakt als gevolg van de verliezen. Een deel van de overige zeer kleine bedrijven is een lege huls (geworden): er is langdurig geen sprake van enige activiteit, maar de entiteit is (nog) niet geliquideerd.

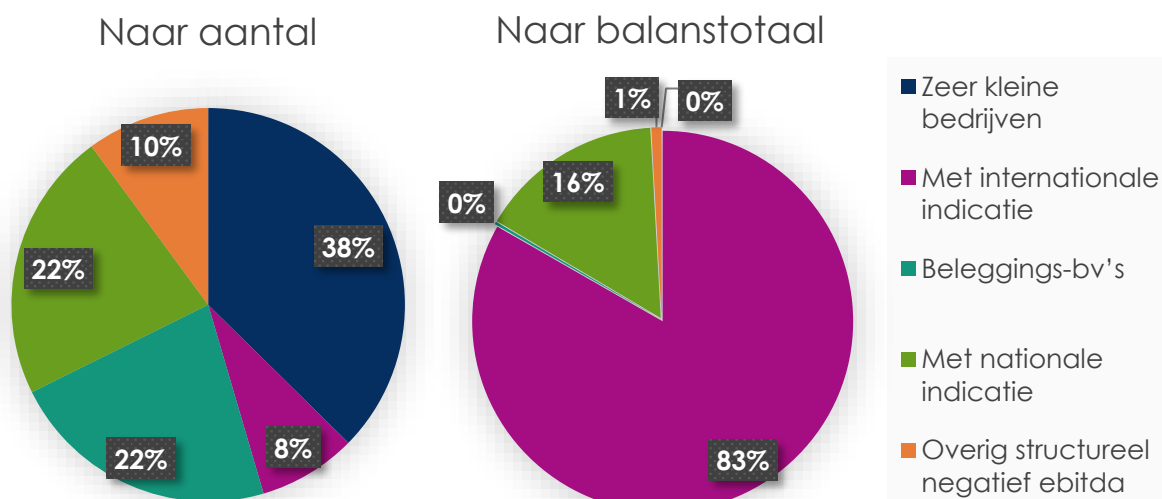
Uit Tabel 3 wordt duidelijk dat 83% van het balanstotaal, 41% van het verlies in 2019 en 51% van de omzet van de structureel verlieslatende bedrijven zich concentreert bij de groep van 4.000 bedrijven met internationale indicatie; zie ook Figuur 1 hieronder. Dit zijn relatief grote bedrijven met – ten opzichte van hun balanstotaal – relatief zeer weinig omzet (1,3% van het balanstotaal, waar dit voor de betalende bedrijven 18% is), voornamelijk omdat veel van deze bedrijven überhaupt geen omzet realiseren. Bovendien is bij deze groep het gezamenlijke balanstotaal sinds 2015 met 53% gestegen - dat is opvallend bij bedrijven die ieder jaar verlies hebben gemaakt. In de volgende sectie zal blijken dat de 1.670 doorstroomvennootschappen het grootste aandeel hebben in de omvang en de groei van deze groep bedrijven.

Beleggings-bv's vormen een relatief grote groep van 11.000 relatief kleine bedrijven, zo blijkt uit onderstaande Figuur 1. In veel gevallen is geen sprake van omzet. De grootste subgroep vormen de pensioen-bv's.

De grootste bijdrage aan het balanstotaal bij de groep verlieslatende bedrijven met nationale indicatie komt van de nationale holdings. De grootste bijdrage aan de omzet komt juist van bedrijven met veel afschrijvingen en rentelasten. Deze bedrijven met in ten minste één jaar een positief ebitda vertegenwoordigen een groot deel van de reële bedrijfsactiviteiten (gemeten in omzet, personeelskosten en overige kosten) van alle verlieslatende bedrijven, zeker in vergelijking met het bescheiden aantal en het relatief bescheiden balanstotaal. Aangezien het gezamenlijke balanstotaal ook hier ondanks de verliezen is gestegen, lijkt het erop dat investeerders dankzij de positieve ebitda in veel van deze bedrijven nog voldoende vertrouwen hadden.

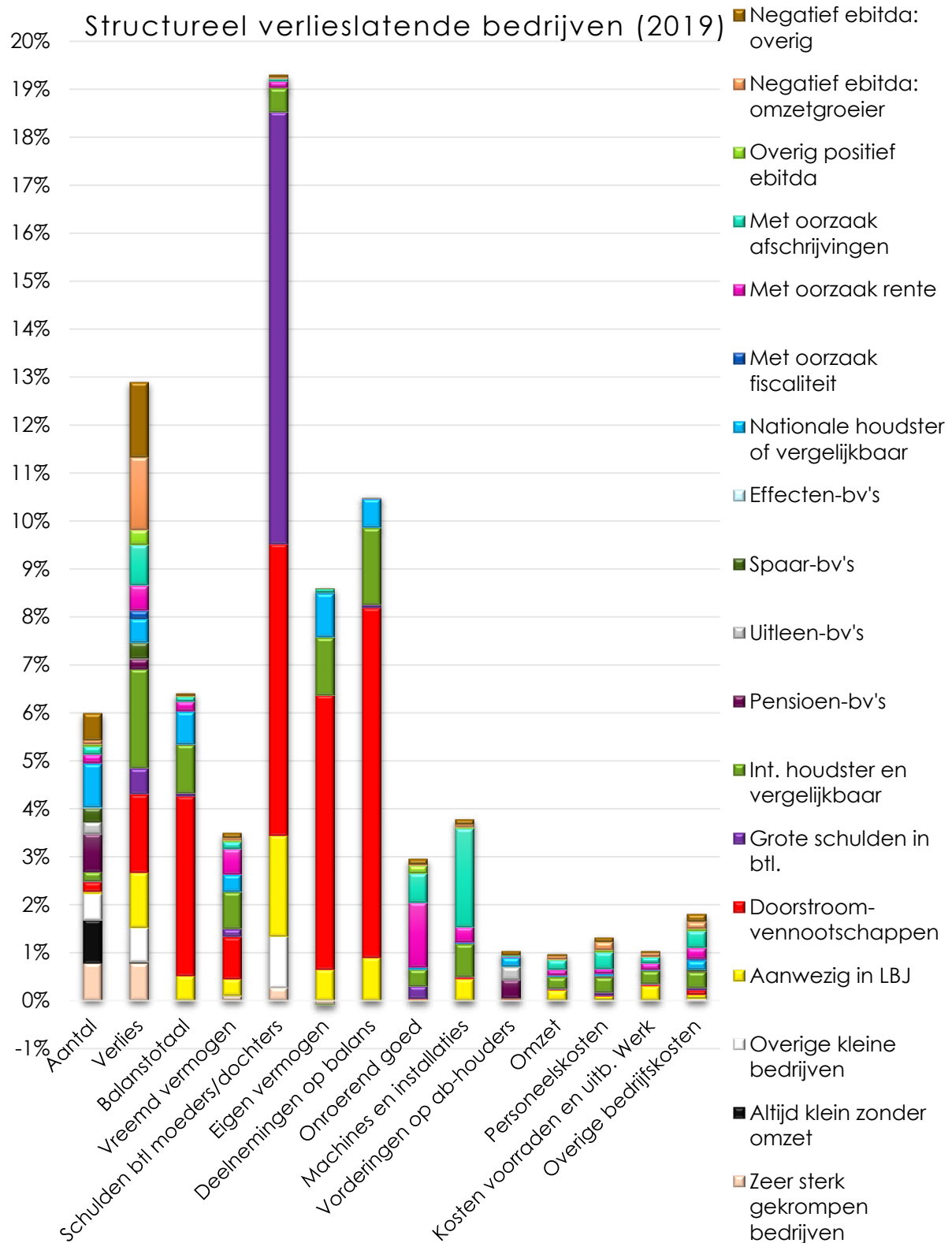
De overige 5.000 bedrijven met een structureel negatief ebitda lieten jaarlijks een negatief bedrijfsresultaat zien. Bij deze groep zijn de verliezen fors: ten opzichte van het balanstotaal het grootste na de kleine bv's. Een deel van deze bedrijven groeide sterk in omzet en had te maken met relatief lange aanloopverliezen. Ten slotte is er een overige groep die niet op eenduidige wijze beschreven kon worden.

Figuur 1: De verdeling van de 49.500 structureel verlieslatende bedrijven in groepen, verdeeld op basis van aantal (links) en balanstotaal (rechts) volgens de cijfers in Tabel 3.

Onderstaande Figuur 2 vat de cijfers uit de volgende secties over de verschillende, meer fijnmazige, subgroepen samen.

Figuur 2: Enkele balansposten en posten op de verlies- en winstrekening van de verschillende subgroepen structureel verlieslatende bedrijven in 2019, als percentage van het totaal voor alle bedrijven die vpb-aangifte deden in 2019.

3. Zeer kleine bedrijven (18.000)

Dit zijn bedrijven die in 2019 een balanstotaal hadden van minder dan € 17.500.

Subgroepen

Deze zijn onderverdeeld in drie categorieën: (i) vanwege verliezen sterk gekrompen bedrijven, (ii) altijd kleine bedrijven zonder omzet en (iii) overige kleine bedrijven.

3.1 Vanwege verliezen sterk gekrompen bedrijven (6.500)

Definitie

Deze bedrijven mogen dan ondanks de structurele verliezen nog bestaan, maar de verliezen doen zich wel zwaar voelen. Deze bedrijven zijn ten minste een factor 10 in omvang (balanstotaal plus personeelskosten) gekrompen, hadden een negatieve winstreserve én hadden in 2019 een balanstotaal van maximaal € 17.500.

Cijfers 2019

Tabel 4: Kerncijfers van de 6.467 structureel verlieslatende bedrijven die vanwege de verliezen sterk zijn gekrompen.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	4.308	€ 257,6 mln	€ 59.800	€ 1.300	-87%
Positief ebitda	170	€ 1,8 mln	€ 10.800	€ 1.000	-62%
Balanstotaal	3.188	€ 7,1 mln	€ 2.200	€ 400	-100%
Vreemd vermogen	5.543	€ 4.203 mln	€ 758.300	€ 18.100	-39%
Eigen vermogen	5.852	-€ 4.271 mln	-€ 729.900	-€ 17.500	-126%
Winstreserves	6.467	-€ 17.400 mln	-€ 2.690.600	-€ 35.000	4655%
Omzet	463	€ 33,7 mln	€ 72.700	€ 3.600	-85%
Betaalde rente	2.848	€ 181,6 mln	€ 63.800	€ 200	-50%
Overige bedrijfskosten	3.541	€ 76,6 mln	€ 21.600	€ 900	-58%

Duiding

De cijfers vertellen een verhaal van bedrijven die inmiddels (nagenoeg) al hun activiteiten hebben gestaakt. 900 van deze bedrijven hebben eventuele schulden afgewikkeld; de meerderheid kampt nog met een (forse) schuld die doorgaans niet kan worden afbetaald. Bij al deze bedrijven is de krimp het gevolg van verliezen: zij hebben (aanzienlijk) negatieve winstreserves. Een groot deel van deze bedrijven zal vermoedelijk kort na 2019 zijn opgeheven.

Van deze 6.500 bv's had ruim de helft eind 2019 een balanstotaal van exact € 0: deze bv's zijn letterlijk al het vermogen kwijtgeraakt.

Omdat hier sprake lijkt van een reguliere situatie (staking van activiteiten als gevolg van de verliezen), is deze groep bedrijven niet nader onderzocht.

3.2 Altijd kleine bedrijven zonder omzet (7.500)

Definitie

Dit is een diverse groep van bv's die sinds 2010 (of sinds oprichting) een balanstotaal van hooguit € 17.500 hadden en een omzet van € 0. Vanwege verliezen sterk gekrompen bv's vallen niet in deze groep, evenals beleggings-bv's en doorstroomvennootschappen, bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie en bedrijven met een grote schuld in het buitenland.

Cijfers 2019

Tabel 5: Kerncijfers van de 7.486 altijd kleine structureel verlieslatende bedrijven zonder omzet.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	2.335	-€ 10,5 mln	-€ 4.500	-€ 400	-71%
Balanstotaal	4.035	€ 15,8 mln	€ 3.900	€ 1.000	3%
Deelnemingen	1.474	€ 3,9 mln	€ 2.600	€ 300	22%
Kortlopende vorderingen	2.463	€ 8,5 mln	€ 3.400	€ 800	-2%
Liquide middelen	1.585	€ 1,3 mln	€ 800	€ 100	0%
Vreemd vermogen	3.403	€ 284,0 mln	€ 83.400	€ 4.300	28%
Eigen vermogen	4.735	-€ 289,1 mln	-€ 61.100	-€ 600	30%
Winstreserves	3.911	-€ 475,8 mln	-€ 121.700	-€ 5.800	11%
Omzet	0	€ 0,0 mln	€ 0	€ 0	0%
Overige bedrijfskosten	1.772	€ 4,4 mln	€ 2.500	€ 500	-2%
Deelnemingsvrijstelling	343	€ 26,7 mln	€ 77.900	€ 0	610%

Wat is de oorzaak van de structurele verliezen bij deze groep?

Bijna de helft van deze bedrijven had in 2019 een balanstotaal van exact € 0. Bij minder dan een derde van de bedrijven is een verlies ingeboekt; hier waren de verliezen voornamelijk het gevolg van rentelasten en overige kosten, terwijl er geen geld binnen kwam. De resterende twee derde van de bedrijven boekte een nulresultaat vanwege gebrek aan activiteit.

Nagenoeg al deze bedrijven hadden geen personeel. Bij een meerderheid van deze bedrijven is het balanstotaal tussen 2015 en 2019 niet één euro gewijzigd. We onderscheiden vier subgroepen.

Altijd lege huls (3.100)

Bij 3.100 van deze bv's stond sinds 2010 hooguit € 100 aan activa op de balans en waren de reserves ook nooit minder dan -€ 100 of groter dan +€100. Hier was sinds 2010 of sinds oprichting sprake van een zogenoemde lege huls. In de meeste van deze gevallen was het balanstotaal exact € 0. Soms stort een moederbedrijf bij oprichting van een lege bv enkele euro's in het dochterbedrijf, waar vervolgens niets mee gebeurt.

Verworden tot lege huls (1.300)

Bij nog eens 1.300 bedrijven is het balanstotaal nooit meer dan € 100 geweest, maar waren er wel significante negatieve winstreserves. Dit zijn bedrijven die hun activiteiten al voor 2010 hebben gestaakt, maar de bv nooit hebben opgeheven. Een mogelijke verklaring kan zijn dat de bv's worden aangehouden, zodat de verliesreserves in de toekomst kunnen worden gebruikt wanneer zij (alsnog) nieuwe activiteiten beginnen waarmee winst wordt gemaakt. De lege huls kan niet worden gebruikt om verliezen te verrekenen met winsten van andere bedrijven: daartegen bestaan anti-misbruikregels.

Deelnemingen op de balans (1.500)

In sommige gevallen gaat het om holdings met deelnemingen die met vreemd vermogen zijn gefinancierd en nog voor een klein bedrag op de balans van de holding staan. Ook als de waarde van de deelneming toeneemt, hoeft – afhankelijk van de gekozen fiscale waarderingmethode - de fiscale balanswaarde bij de holding niet te worden verhoogd.

Praktisch gestaakte kleine onderneming (1.600)

Bij de resterende 1.600 bedrijven was mogelijk in het verleden wel sprake van enige activiteit, zoals een beleggings-bv. Het kan zijn dat sommige van deze bedrijven met vorderingen op de balans wachten op de laatste betalingen alvorens de bv op te heffen.

Enkele voorbeelden

Onderstaand zijn enkele fictieve voorbeelden getoond, geïnspireerd op echte voorbeelden uit de aangiftegegevens.

- Meneer X richt in 2013 een bierbrouwerij op genaamd Beer B.V. Tegelijkertijd wordt een holding opgericht genaamd Hold My Beer B.V. Het bedrijf Beer B.V. wordt gefinancierd middels € 50.000 extern vreemd vermogen en € 100 kapitaal uit de holding. Beer B.V. staat al die tijd voor € 100 op de balans van de holding, die niets anders op de balans heeft staan. Inmiddels is Beer B.V. € 3 miljoen euro waard, zo blijkt uit de jaarrekening. Dit voorbeeld komt vaker voor: bij 2.000 van deze bedrijven komt het woord "holding" of "beheer" voor in de naam.
- Een ondernemer bezit een restaurant en een hotel, in aparte bv's met daarboven een holding. Het balanstotaal van de holding is ruim € 4 miljoen. In 2014 is ook een derde bedrijf opgericht, met € 100 kapitaal. Dat kapitaal is direct teruggeleend aan de holding, waarna er geen activiteit meer heeft plaatsgevonden in deze derde bv. Afgaande op de naam was de bv bedoeld voor een eventuele nieuwe horecagelegenheid die nooit is gestart.
- Een bedrijf is in 2013 een dochteronderneming gestart. De dochter is door het bedrijf gefinancierd middels € 100 kapitaal. Sindsdien vindt er geen activiteit meer plaats. Naam en omschrijving van de dochter-bv doen vermoeden dat deze bedoeld was om in de toekomst aangrenzend vastgoed mee te kopen. Die transactie heeft echter nooit plaatsgevonden.
- Meneer X richt in 2003 een accountantsbedrijf op. Het bedrijf wordt gefinancierd met € 10.000 kapitaal en een lening van € 10.000 van de holding. De zaken lopen slecht. Na 5 jaar is X het geld kwijt en stopt hij met het aanbieden van boekhouddiensten. Tussen 2010 en 2019 blijft de bv bestaan, al vindt er geen activiteit meer plaats.
- Het buitenlandse bedrijf Company Ltd heeft in 2013 de dochteronderneming Daughter Ltd opgericht in Nederland. Daarin heeft Company Ltd € 3 kapitaal geïnvesteerd, welke door de dochter direct weer zijn teruggeleend aan de moeder. Sindsdien staat er € 3 aan vorderingen op de balans. De geanticiperde uitbreiding van Company Ltd naar Nederland vindt nooit plaats.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Wanneer bedrijven nooit activiteit hebben vertoond, of geen activiteit meer vertonen, dan kan de vraag worden gesteld of het maatschappelijk gewenst is dat deze bedrijven nog bestaan. Aan de andere kant is er geen aanleiding om te vermoeden dat hier sprake is van belastingontwijking. Wel kunnen onder voorwaarden de verliezen in de toekomst worden verrekend indien de bv (alsnog) activiteiten gaat verrichten die winst genereren. In het verleden zijn al maatregelen getroffen tegen handel in verlieslichamen, maar het gebruik van de verliezen door dezelfde eigenaar blijft mogelijk, zolang deze nog niet zijn verdampt. Vanaf 2022 zijn verliezen overigens onbeperkt in de toekomst verrekenbaar.⁹

Beleidsoverwegingen

In de meeste gevallen lijkt het er niet op dat deze kleine bedrijven of zogenoemde lege hulzen een probleem vormen. Wel zou onderzocht kunnen worden in hoeverre het voorkomt dat deze bedrijven verliezen alsnog kunnen verrekenen indien er (alsnog) (andersoortige) activiteiten in die bedrijven worden ondergebracht. Dit wordt mogelijk relevanter vanwege de onbeperkte verliesverrekeningstermijn, die is ingevoerd in 2022.¹⁰

⁹ Zie [hier](#) de Nota van toelichting bij de wijziging van de verliesverrekeningsregels.

¹⁰ Zie [hier](#) de Nota van toelichting bij de wijziging van de verliesverrekeningsregels.

3.3 Overige zeer kleine bedrijven (4.500)

Definitie

Dit zijn de resterende bedrijven met in 2019 een balanstotaal van minder dan € 17.500. Beleggings-bv's en doorstroomvennootschappen, bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie en bedrijven met een grote schuld in het buitenland tellen niet mee in deze groep.

Cijfers 2019

Tabel 6: Kerncijfers van de 4.497 overige zeer kleine structureel verlieslatende bedrijven.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	2.291	-€ 234,8 mln	-€ 102.500	-€ 1.800	5%
Balanstotaal	2.523	€ 20,8 mln	€ 8.200	€ 8.000	-100%
Deelnemingen	561	€ 2,8 mln	€ 4.900	€ 3.600	-100%
Vorderingen op ab-houders	196	€ 7,1 mln	€ 36.400	€ 4.400	-47%
Kortlopende vorderingen	1.849	€ 10,8 mln	€ 5.800	€ 4.000	-100%
Liquide middelen	1.628	€ 3,1 mln	€ 1.900	€ 500	-99%
Vreemd vermogen	2.020	€ 751,6 mln	€ 372.100	€ 15.200	-93%
Eigen vermogen	2.516	-€ 734,6 mln	-€ 292.000	-€ 2.700	-101%
Winstreserves	2.209	-€ 852,1 mln	-€ 385.700	-€ 15.300	-114%
Omzet	893	€ 42,7 mln	€ 47.800	€ 7.100	-93%
Betaalde rente	1.462	€ 114,0 mln	€ 78.000	€ 200	-80%
Personeelskosten	388	€ 16,6 mln	€ 42.800	€ 22.700	-89%
Kosten van voorraden en uitbested werk	459	€ 26,9 mln	€ 58.500	€ 5.800	-94%
Overige bedrijfskosten	2.086	€ 29,9 mln	€ 14.300	€ 1.500	-92%
Deelnemingsvrijstelling	349	€ 3.841,8 mln	€ 11.008.000	-€ 500	-69%

Duiding

Dit zijn deels bv's die vanwege de verliezen in omvang zijn gekrompen (maar geen factor 10 zoals bij de sterk gekrompen bv's) en nu geen activiteit meer vertonen. Daarnaast zitten hier 2.100 bv's tussen die weliswaar een factor 10 in omvang zijn gekrompen, maar een winstreserve van exact € 0 hebben. De krimp is hier niet het gevolg van verliezen, maar van bijvoorbeeld dividenduitkering of kapitaalruygave aan de aandeelhouders.

Deels zijn dit ook kleine bv's die nog steeds actief zijn: bij 900 van deze bv's was in 2019 nog sprake van enige omzet. 560 van deze bedrijven hadden deelnemingen op de balans en zouden holdings kunnen zijn zoals in het eerste voorbeeld bij de altijd kleine bedrijven zonder omzet.

4. Bedrijven met indicatie internationale oorzaak (4.000)

Dit zijn internationale bedrijven waarbij er een indicatie aanwezig is dat de verliezen van de Nederlandse bv te relateren zijn aan het internationale karakter van het bedrijf. De internationale bedrijfsgroep als geheel is niet noodzakelijkerwijs verlieslatend.

Subgroepen

1. Bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie (306). Dit zijn bedrijven met in 2018 of in 2019 een moeder- of dochterbedrijf dat gevestigd is in een land genoemd in de *Regeling laagbelastende staten en niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden*¹¹ en een balanstotaal van ten minste € 1 miljoen.
2. Doorstroomvennootschappen (1.700). In dit rapport worden hiermee internationale bedrijven bedoeld waarvan in 2018 of 2019 gold dat zij (i) een balanstotaal van ten minste € 1 miljoen hadden, (ii) geen omzet hadden en dat (iii) alle dochter- en moederbedrijven in het buitenland gevestigd waren. Uitgezonderd zijn bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie. Dit is de grootste van deze vier subgroepen, die bovendien met afstand het grootste balanstotaal vertegenwoordigt.
3. Bedrijven die hun grondslag verschuiven naar het buitenland (140). Dit zijn de resterende bedrijven waarbij in 2018 of 2019 ten minste 70% van het balanstotaal bestond uit schulden bij moeder- en/of dochterbedrijven in het buitenland. Middels rentebetalingen wordt de eventuele belastinggrondslag verschoven naar gelieerde bedrijven in het buitenland.
4. Internationale holdings en vergelijkbare bedrijven (1.600). Dit zijn (tussen-)holdings voor internationale bedrijfsgroepen die in Nederland ook een reële aanwezigheid lijken te hebben.

Beleidscontext

In het recente verleden is in Nederland door de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals en de Commissie Doorstroomvennootschappen onderzoek gedaan naar belastingstructuren van multinationals en doorstroomvennootschappen in het bijzonder. Bovendien zijn in internationaal verband afspraken gemaakt om belastingontwijking tegen te gaan, de zogenaamde ATAD-richtlijnen en de minimumbelasting voor multinationals. Dit heeft geresulteerd in onder andere de volgende maatregelen.

1. De earningsstrippingmaatregel¹², ingevoerd met ingang van 2019 en aangescherpt per 2021. Deze maatregel beperkt de rente-af trek voor grote bedrijven met een relatief groot negatief rentesaldo. Dit beperkt de mogelijkheden om de belastinggrondslag via rentebetalingen te verschuiven naar het buitenland.
2. De aanvullende Controlled Foreign Company (CFC)-maatregel, ingevoerd met ingang van 2019. Deze heeft tot gevolg dat winsten van dochters in laagbelastende jurisdicties onder voorwaarden aan Nederland kunnen worden toegekend.
3. De conditionele bronbelasting op rente en royalty's¹³, ingevoerd met ingang van 2021. Dit is een belasting op rente en royalty's betaald aan gelieerde bedrijven in laagbelastende jurisdicties, bedoeld om deze stromen *richting* laagbelastende jurisdicties aan banden te leggen.

¹¹ Dat zijn: Amerikaanse Maagdeneilanden, Amerikaans Samoa, Anguilla, Bahama's, Bahrein, Barbados, Bermuda, Britse Maagdeneilanden, Fiji, Guam, Guernsey, Isle of Man, Jersey, Kaaimaneilanden, Palau, Panama, Samoa, Seychellen, Trinidad en Tobago, Turkmenistan, Turks- en Caicoseilanden, Vanuatu en Verenigde Arabische Emiraten.

¹² Zie het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking.

¹³ Zie het [Memorie van Toelichting](#) bij de invoering van de Wet bronbelasting 2021.

4. De conditionele bronbelasting op dividenden¹⁴, voorzien om in te voeren met ingang van 2024. Dit is een aanvullende belasting op dividendstromen naar gelieerde bedrijven in laagbelastende jurisdicties in gevallen waarin geen dividendbelasting verschuldigd is. Deze maatregel is bedoeld om de dividendstromen *richting* laagbelastende jurisdicties aan banden te leggen.
5. De Wet minimumbelasting 2024¹⁵, voorzien om in te voeren met ingang van 2024. Deze maatregel voert een minimumbelasting van 15% in voor multinationale groepen met een wereldwijde omzet van ten minste € 750 miljoen. Wellicht belangrijker dan het Nederlandse wetsvoorstel, is dat een groot aantal landen zich aan dezelfde maatregel heeft gecommitteerd. Dit vermindert wereldwijd de mogelijkheden van en prikkels tot belastingontwijking door multinationals.
6. De Wet tegengaan mismatches¹⁶, ingevoerd in 2022. Dit zijn maatregelen om mismatches die ontstaan door een verschil in toepassing van het zakelijkheidsbeginsel in de vennootschapsbelasting (ook wel: het arm's-lengthbeginsel) te bestrijden. Dergelijke mismatches worden ook wel verrekenprijsverschillen genoemd. Het doel van de maatregelen is om verrekenprijsverschillen weg te nemen die ontstaan als gevolg van een verschillende toepassing van het zakelijkheidsbeginsel in met name internationale situaties, die ertoe leiden dat een deel van de winst van een multinationale onderneming niet in een naar de winst geheven belasting wordt betrokken.

Naast deze maatregelen is de liquidatie- en stakingsverliesregeling beperkt¹⁷, zijn de verliesverrekeningsmogelijkheden gewijzigd¹⁸ per 2022 en zijn per 2021 hybride mismatches aangepakt¹⁹.

De earningsstrippingmaatregel en de CFC-maatregel zijn ingevoerd in 2019 en zijn derhalve meegenomen in deze analyse. Om te voorkomen dat bedrijven die als gevolg hiervan hun gedrag hebben aangepast verkeerd worden gecategoriseerd, is voor de categorisering ook naar 2018 gekeken. De andere maatregelen zijn na de onderzoeksperiode ingevoerd. In een deel van de gevallen zullen deze maatregelen de in dit onderzoek gesignaleerde structuren door verlieslatende bedrijven beperken.

Eind 2021 heeft de Europese Commissie een voorstel gepresenteerd om belastingontwijking tegen te gaan, genaamd UNSHELL.²⁰ Dit voorstel sluit aan bij de aanbeveling van de Commissie Doorstroomvennootschappen om de problematiek van doorstroomvennootschappen internationaal aan te pakken.

4.1 Bedrijven gelieerd aan een LBJ (300)

Definitie

Dit zijn bedrijven met in 2018 of in 2019 een moeder- of dochterbedrijf dat gevestigd is in een land genoemd in de *Regeling laagbelastende staten en niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden* (LBJ)²¹ en een balanstotaal van ten minste € 1 miljoen. De grens van € 1 miljoen is bedoeld om in ieder geval de kleinste bedrijven die mogelijk reële activiteiten in deze landen verrichten uit te sluiten. Andere landen met een lager vennootschapsbelastingtarief dan Nederland, zoals Cyprus, Hongarije, Zwitserland en Ierland, zijn niet opgenomen in de LBJ en tellen ook voor deze analyse niet als "laagbelastende jurisdictie". Aanwezigheid in deze Europese

¹⁴ Zie het [Memorie van Toelichting](#) van het Wetsvoorstel Conditionele bronbelasting op dividenden.

¹⁵ Zie het [wetsvoorstel](#) van de Wet minimumbelasting 2024 en de [nota van wijziging](#) van de Wet minimumbelasting 2024.

¹⁶ Zie het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet tegengaan mismatches.

¹⁷ Zie het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling.

¹⁸ Zie [hier](#) de Nota van toelichting bij de wijziging van de verliesverrekeningsregels.

¹⁹ Zie het [Memorie van Toelichting](#) bij de Wet tegengaan mismatches bij toepassing van het zakelijkheidsbeginsel.

²⁰ Het voorstel is [hier](#) te bekijken.

²¹ [De regeling is hier](#) te vinden.

landen is onvoldoende om te vermoeden dat sprake is van belastingontwijking. We kijken ook naar 2018, om te voorkomen dat bedrijven die in 2019 hebben gereageerd op de aanpassingen in de vpb verkeerd worden gecategoriseerd.

Cijfers 2019

Van de 1.900 bedrijven gelieerd aan een LBJ met een balanstotaal van ten minste € 1 miljoen was 16% structureel verlieslatend. Dat is fors meer dan de 6% wanneer naar alle bedrijven gekeken wordt. Dit beperkte aantal van 306 bedrijven draagt relatief sterk bij aan de geleden verliezen, omdat er veel geld in omgaat.

Tabel 7: Kerncijfers van de 306 structureel verlieslatende bedrijven gelieerd aan een LBJ.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	280	€ 0,4 mld	€ 1,4 mln	€ 0,1 mln	-13%
Positief ebitda	14	€ 0,2 mld	€ 13,4 mln	€ 0,4 mln	160%
Balanstotaal	271	€ 69,8 mld	€ 257,5 mln	€ 30,0 mln	-9%
Deelnemingen	252	€ 58,8 mld	€ 233,5 mln	€ 29,7 mln	-13%
Vorderingen op gelieerde partijen	128	€ 5,6 mld	€ 43,6 mln	€ 0,9 mln	50%
Vreemd vermogen	277	€ 17,2 mld	€ 62,2 mln	€ 1,1 mln	5%
Schuld moeders/dochters LBJ	60	€ 0,9 mld	€ 15,2 mln	€ 0,3 mln	77%
Eigen vermogen	280	€ 52,4 mld	€ 187,0 mln	€ 14,5 mln	-13%
Omzet	83	€ 4,1 mld	€ 49,0 mln	€ 0,0 mln	31%
Ontvangen rente	112	€ 0,5 mld	€ 4,1 mln	€ 0,0 mln	94%
Betaalde rente	194	€ 0,8 mld	€ 4,3 mln	€ 0,1 mln	11%
Personeelskosten	42	€ 0,2 mld	€ 4,7 mln	€ 0,3 mln	21%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	18	€ 3,8 mld	€ 209,6 mln	€ 1,3 mln	34%
Overige bedrijfskosten	283	€ 0,3 mld	€ 0,9 mln	€ 0,1 mln	61%
Bijtelling CFC	< 5				n.v.t.
Bijtelling earningsstripping	21	€ 0,2 mld	€ 8,9 mln	€ 6,5 mln	n.v.t.
Dividendstroom uit btl	94	€ 3,8 mld	€ 40,1 mln	€ 1,0 mln	1032%
Deelnemingsvrijstelling	117	€ 3,7 mld	€ 31,8 mln	€ 1,1 mln	502%
Objectvrijstelling btl winst	15	€ 0,4 mld	€ 29,7 mln	€ 0,1 mln	256%
Bal. tot. onderdelen van grote multinationals	71	€ 47,6 mld	€ 670,3 mln	€ 94,4 mln	-5%

198 van de 306 bedrijven kwalificeren als doorstroomvennootschap volgens de definitie van de volgende sectie. De cijfers in de rij "bijtelling CFC" zijn leeg gelaten in verband met onthullingsrisico vanwege het geringe aantal bedrijven in deze groep.

Wat is de oorzaak van de structurele verliezen bij deze groep?

In deze groep bevinden zich enkele zeer grote bedrijven die vermoedelijk verlieslatend zijn vanwege de hoge royalty- en/of rentekosten, die eventuele winst uit andere activiteiten teniet doen. Omdat de kosten bij deze bedrijven relatief klein zijn in verhouding tot de totale royaltybetalingen aan LBJ's door Nederlandse bedrijven (zie Tabel 8 hieronder), kan worden geconcludeerd dat de meeste/grootste royaltydoorstromers niet structureel verlieslatend waren. Daarnaast zijn er enkele zeer grote bedrijven waarbij de grootste inkomensbron de

deelnemingswinsten uit dochterbedrijven in LBJ's is. Deze winsten zijn doorgaans vrijgesteld op grond van de deelnemingsvrijstelling, terwijl er wel enige (rente)kosten zijn. De resterende bedrijven zijn verlieslatend vanwege (rente)kosten, terwijl er geen opbrengsten zijn of deze zijn vrijgesteld op grond van de deelnemingsvrijstelling. Bij 26 van de 306 bedrijven was de winst/verlies nihil; daar vond geen belastbare activiteit plaats in 2019.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Het is mogelijk dat de dochteronderneming daadwerkelijke bedrijfsmatige activiteiten verricht in de laagbelastende jurisdictie. In veel situaties geldt echter, wanneer een moeder- of dochterbedrijf is gevestigd in een LBJ, dat sprake is van ontwijking van belasting in Nederland of in een derde land. Via royalty- of rentebetalingen kon de belastinggrondslag worden verschoven naar een LBJ. Ook kon Nederland als doorstroomland gebruikt worden door winsten uit een derde land naar te laten slaan in een laagbelastende jurisdictie en vervolgens via Nederland te verplaatsen naar het land van de aandeelhouders.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid?

Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen *inkomende* stromen uit LBJ's en *uitgaande* stromen naar LBJ's. Per 2021 is in Nederland een bronbelasting ingevoerd op *uitgaande* rente- en royaltybetalingen naar laagbelastende jurisdicties. Daarmee is het niet langer rendabel om via dergelijke betalingen de belastinggrondslag te verschuiven van Nederland naar een laagbelastende jurisdictie. In de Kamerbrief over Monitoring van de effecten van de aanpak van belastingontwijking van 11 oktober 2023²² is uiteengezet dat de uitgaande rente- en royaltystromen inderdaad zeer fors zijn afgenomen, zie ook Tabel 8 hieronder. Met de invoering van de conditionele bronbelasting op dividenden in 2024 zullen vermoedelijk ook de uitgaande dividendstromen richting laagbelastende jurisdicties afnemen. Overigens blijft het wel mogelijk om de belastinggrondslag te verschuiven naar landen met een lager vennootschapsbelastingtarief die niet op de lijst staan, zoals Ierland, Hongarije en Cyprus, al maakt de wereldwijde minimumbelasting dit voor multinationals straks minder aantrekkelijk. De mogelijkheden om de grondslag te verschuiven via rente zijn beperkt door de earningsstrippingmaatregel. Uit bovenstaande tabel blijkt dat vanwege de earningsstrippingmaatregel ongeveer een kwart (€ 200 miljoen) van de betaalde rente van deze bedrijven in aftrek is beperkt. Desondanks waren deze bedrijven ook in 2019 verlieslatend; bij de niet-structureel verlieslatende bedrijven gelieerd aan LBJ's is in totaal ca. € 500 miljoen in aftrek beperkt. De impact van de CFC-maatregel op (verlieslatende) bedrijven gelieerd aan LBJ's was beperkt, zo blijkt uit bovenstaande tabel.

De conditionele bronbelasting en earningsstripping hebben echter geen (direct) effect op de *inkomende* stromen uit LBJ's. Uit de cijfers blijkt dat op bijna alle ontvangen dividenden van structureel verlieslatende bedrijven uit LBJ's de deelnemingsvrijstelling is toegepast. De deelnemingsvrijstelling kent weliswaar een uitzondering voor laagbelaste dochtervennootschappen, maar deze uitzondering is alleen van toepassing als er sprake is van een beleggingsdeelneming. De aanvullende CFC-maatregel, ook ingevoerd in 2019, grijpt in die situaties wel aan, maar lijkt op basis van deze eerste gegevens nog weinig effectief.²³

Uit de cijfers van DNB uit Tabel 8 blijkt namelijk dat inkomende dividenden uit LBJ's sinds 2018 nauwelijks zijn gedaald. Uit de aangiftecijfers blijkt dat er in 2019 € 12,1 miljard aan positieve deelnemingswinst uit laagbelastende jurisdicties is binnengekomen, verdeeld over 243 bedrijven²⁴, waarvan € 2,5 miljard voor rekening komt van de structureel verlieslatende bedrijven. Op

²² Zie de Kamerbrief [hier](#).

²³ Dit bredere effectiviteit van de aanvullende CFC-maatregel is niet onderzocht en zou moeten blijken uit een evaluatie of monitoring.

²⁴ Daarnaast waren er € 2,2 miljard aan deelnemingsverliezen verdeeld over 100 bedrijven. De winsten minus verliezen komen uit op € 9,9 miljard (excl. ingehouden winst), wat goed overeenkomt met de € 10,1 miljard (incl. ingehouden winst) op basis van de DNB-cijfers.

nagenoeg al deze dividenden was de deelnemingsvrijstelling van toepassing, terwijl van een aanvullende CFC-bijtelling geen sprake was.

Tabel 8: Inkomensstromen van en naar laagbelastende jurisdicties (miljard €, bron: DNB)²⁵

Inkomend	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dividend (incl. ingehouden winst)	11,1	13,1	8,8	10,1	10,1	6,9	8,7	8,9
Royalty	0,3	0,3	2,0	1,4	1,0	2,1	0,3	0,4
Rente	1,0	0,9	1,0	1,1	1,7	1,1	0,4	0,7
Overig inkomen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	12,5	14,3	11,8	12,6	12,8	10,1	9,4	10,1
Uitgaand								
Dividend (incl. ingehouden winst)	6,2	13,3	8,1	3,9	2,1	2,3	10,0	4,8
Royalty	16,9	17,0	27,0	28,6	32,5	1,3	0,5	0,5
Rente	4,3	3,7	3,4	4,8	3,9	2,4	1,0	1,2
Overig inkomen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	27,5	34,0	38,5	37,3	38,5	6,1	11,5	6,5

De wereldwijde minimumbelasting zal vermoedelijk wel impact gaan hebben op de inkomende dividendstromen, omdat het voor bedrijven met een wereldwijde omzet boven de € 750 miljoen dan minder voordelig wordt om gebruik te maken van laagbelastende jurisdicties, waar zij ten minste 15% belasting gaan betalen. Deze prikkel verdwijnt niet in het geheel, omdat de circa 25% winstbelasting in Nederland en andere ontwikkelde landen aanzienlijk hoger blijft dan het minimum van 15%. Deze multinationals zijn verantwoordelijk voor ca. 68% van de ontvangen dividenden uit LBJ's bij structureel verlieslatende bedrijven en 60% van het totaal inclusief de niet-structureel verlieslatende bedrijven. Voor de bedrijven met een kleinere wereldwijde omzet verandert er niets. Als het wenselijk wordt geacht om de inkomende dividendstromen ook voor deze groep te beperken, zijn aanvullende maatregelen nodig.

Beleidsoverwegingen

Er zijn al effectieve maatregelen genomen om de *uitgaande* stroom richting laagbelastende jurisdicties te beperken. Nieuw beleid zou kunnen focussen op de *inkomende* stromen uit laagbelastende jurisdicties. De aanvullende CFC-maatregel zou in theorie de inkomende dividendstromen kunnen beperken, maar dit lijkt op basis van de eerste cijfers nog niet het geval. De effecten van deze maatregel worden in 2024 voor de eerste keer gemonitord. Dat onderzoek kan wellicht aanknopingspunten bieden om aanscherpingen van de CFC-maatregel te overwegen.

Ook de voorwaarden in de deelnemingsvrijstelling lijken bij de onderzochte bedrijven geen beperking²⁶. Het verdient de voorkeur om doorstroomproblematiek op internationaal niveau aan te pakken. Zo zal de wereldwijde minimumbelasting deze stromen bij multinationals vermoedelijk

²⁵ Deze tabel is overgenomen uit de [Kamerbrief](#) monitoring effecten aanpak belastingontwijking (Tabel 2).

²⁶ De Commissie Doorstroomvennootschappen schrijft het volgende over de Nederlandse deelnemingsvrijstelling in internationale context: "Nederland is van oudsher bekend om de deelnemingsvrijstelling, maar tegenwoordig kennen ook bijna alle andere Europese landen een deelnemingsvrijstelling, zowel voor dividenden als voor vermogenswinsten. Daarbij stellen de meeste landen op bepaalde onderdelen iets strengere eisen aan de toepassing van de deelnemingsvrijstelling dan Nederland. In sommige landen geldt een hoger minimumhoudsterpercentage (in België, Duitsland, Luxemburg, Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk is dit bijvoorbeeld 10 procent waar dat in Nederland 5 procent is) of een minimumhoudsterperiode (minimaal één jaar in bijvoorbeeld België, Ierland en Luxemburg en voor de vrijstelling op vermogenswinsten ook minimaal één jaar in het VK en Zwitserland waar daar in Nederland geen minimum aan verbonden is). In Duitsland is 95 procent van de winst vrijgesteld (terwijl in Nederland het gehele deelnemingsvoordeel is vrijgesteld). In de meeste landen wordt de deelnemingsvrijstelling niet in alle gevallen toegepast, maar worden eisen gesteld aan de activiteiten en de belastingheffing van de dochtervennootschap waarin de deelneming wordt gehouden. De mate waarin verschilt uiteraard. Zo kent België gedetailleerde regelgeving op grond waarvan het de deelnemingsvrijstelling niet toepast indien de dochtervennootschap onvoldoende onderworpen is aan belastingheffing of profiteert van een speciaal regime, terwijl in Malta de deelnemingsvrijstelling alleen niet van toepassing is indien de deelneming wordt gehouden in een dochtervennootschap in een jurisdictie die op de 'zwarte lijst' van niet-coöperatieve jurisdicties van de Europese Unie (EU) staat."

beperken. Mocht dat tot onvoldoende resultaat leiden, dan kan als verdergaande optie onderzocht worden of het mogelijk en wenselijk is om in specifieke situaties strengere eisen te stellen om de inkomende dividendstromen uit LBJ's (verder) te beperken.

4.2 Doorstroomvennootschappen (1.700)

Definitie

Doorstroomvennootschappen zijn uitgebreid beschreven in het rapport van de Commissie Doorstroomvennootschappen²⁷. Deze commissie baseerde haar analyses op gegevens van De Nederlandsche Bank. Omdat wij ons op vpb-aangiften baseren, wordt in dit rapport een andere definitie van een doorstroomvennootschap gehanteerd. Dit is een internationaal georiënteerd bedrijf waarvan in 2018 of 2019 gold dat het (i) geen omzet had, dat (ii) alle dochter- en moederbedrijven in het buitenland gevestigd waren en dat (iii) het een balanstotaal van ten minste € 1 miljoen had. De bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie zijn deels ook doorstroomvennootschappen, maar tellen niet mee in deze groep, omdat ze al in de voorgaande groep vallen. Opnieuw wordt ook naar 2018 gekeken, omdat in 2019 een aantal wijzigingen is ingegaan. De grens van € 1 miljoen is gekozen om te voorkomen dat bedrijven zonder of met nauwelijks activiteiten de statistieken 'vervuilen'.

Met deze definitie kwalificeert ook een tophoudster als doorstroomvennootschap indien geen enkele van de dochters in Nederland gevestigd is. Ook in deze gevallen wordt Nederland alleen gebruikt voor het managen of doorstromen van geld. Het is ook mogelijk dat enkele Nederlandse vestigingen van internationale investeringsmaatschappijen als doorstroomvennootschap zijn gekwalificeerd. Uit onderstaande cijfers is te zien dat het balanstotaal van deze bedrijven bijna volledig uit deelnemingen bestaat – het feit dat deze deelnemingen allemaal buitenlands zijn betekent dat het in ieder geval niet gaat om maatschappijen die in Nederland investeren.

Deze definitie van doorstroomvennootschap omvat niet de bedrijven die royalty's ontvangen en doorstromen; ontvangst van royalty's zou immers als omzet kwalificeren. Dit betreft dus met name dividend- en rente-doorstroomvennootschappen. Deze keuze is onvermijdelijk, omdat royalty's niet worden gespecificeerd op het aangifteformulier. Overigens is de verwachting dat dergelijke royaltydoorstromers meestal niet verlieslatend zijn. Dit beeld wordt bevestigd door de analyse van de overige structureel verlieslatende bedrijven: verlieslatende royaltydoorstromers zouden doorgaans kwalificeren als "gelieerd aan een LBJ" of als holding. Bij beide groepen zijn de bedrijfskosten (waar de royalty's zouden moeten landen) relatief beperkt, zo blijkt uit de gepresenteerde cijfers.

Cijfers 2019

Uit dit onderzoek blijkt dat 22% van deze doorstroomvennootschappen structureel verlieslatend is. Dat is aanzienlijk meer dan de 6% als naar alle bedrijven gekeken wordt. Deze bedrijven hebben doorgaans geen personeel, geen omzet, betalen geen vpb en hebben buitenlandse aandeelhouders en dochters. Zij lijken dus relatief weinig direct bij te dragen aan de Nederlandse economie, hoewel er veel geld in omgaat. Deze 1.671 bedrijven vertegenwoordigen 58% van het balanstotaal van alle 49.500 structureel verlieslatende bedrijven samen.

²⁷ Zie het [rapport](#) Op weg naar een acceptabele doorstroom van de Commissie Doorstroomvennootschappen (2021).

Tabel 9: Kerncijfers van de 1669 structureel verlieslatende doorstroomvennootschappen.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.533	€ 0,5 mld	€ 0,4 mln	€ 0,0 mln	-60%
Positief ebitda	20	€ 0,0 mld	€ 0,3 mln	€ 0,0 mln	-51%
Balanstotaal	1.669	€ 500,5 mld	€ 299,9 mln	€ 14,5 mln	69%
Deelnemingen	1.610	€ 481,0 mld	€ 298,8 mln	€ 13,6 mln	69%
Vorderingen op gelieerde partijen	790	€ 15,2 mld	€ 19,2 mln	€ 0,5 mln	65%
Vreemd vermogen	1.593	€ 43,3 mld	€ 27,2 mln	€ 0,3 mln	-10%
Schuld buitenlandse moeders/dochters	602	€ 15,6 mld	€ 25,9 mln	€ 0,5 mln	130%
Eigen vermogen	1.668	€ 457,2 mld	€ 274,1 mln	€ 9,1 mln	84%
Omzet	120	€ 0,3 mld	€ 2,3 mln	€ 0,0 mln	252%
Ontvangen rente	535	€ 0,7 mld	€ 1,4 mln	€ 0,0 mln	120%
Betaalde rente	1.136	€ 2,0 mld	€ 1,7 mln	€ 0,0 mln	7%
Personeelskosten	125	€ 0,1 mld	€ 0,5 mln	€ 0,0 mln	172%
Overige bedrijfskosten	1.535	€ 0,3 mld	€ 0,2 mln	€ 0,0 mln	-27%
Bijtelling earningsstripping	61	€ 0,9 mld	€ 14,5 mln	€ 1,8 mln	n.v.t.
Dividendstroom uit btl	413	€ 20,7 mld	€ 50,2 mln	€ 0,8 mln	448%
Deelnemingsvrijstelling	609	€ 32,1 mld	€ 52,7 mln	€ 1,2 mln	210%
Objectvrijstelling btl winst	23	€ 0,2 mld	€ 10,8 mln	€ 0,0 mln	21%
Balanstotaal onderdelen van grote multinationals	423	€ 378 mld	€ 892,7 mln	€ 54,9 mln	97%

Wat is de reden van de structurele verliezen bij deze groep?

Omdat er geen reële activiteit plaatsvindt bij deze bedrijven, bestaan de inkomsten doorgaans alleen uit ontvangen rente en deelnemingswinst, terwijl er vaak wel rentekosten en overige bedrijfskosten zijn. Er is hier sprake van een asymmetrie: de deelnemingswinsten zijn doorgaans vrijgesteld vanwege de deelnemingsvrijstelling, terwijl de rentekosten wel aftrekbaar waren. Deze asymmetrie wordt het Bosal-gat genoemd (zie ook maatregel B2 van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals²⁸). Per saldo resteert dan een verlies. Een klein deel (83 van deze bedrijven) vertoonde in 2019 geen enkele activiteit. Het gezamenlijke balanstotaal van deze bedrijven is sinds 2015 met 70% gestegen, wat suggereert dat in veel gevallen op groepsniveau van verlies mogelijk geen sprake was.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Voor zover hier inderdaad sprake is van belastingontwijking, dan gaat het om ontwijking van belasting in het buitenland. Nederland loopt zelf geen inkomsten mis door deze bedrijven, omdat zij in Nederland zelf geen omzet maken. Wel kan de vraag worden gesteld of het wenselijk is dat Nederland buitenlandse belastingontwijking onbedoeld faciliteert. De Commissie Doorstroomvennootschappen schreef hier het volgende over in 2021:

"Ondernemingen zijn in beginsel vrij om hun interne organisatie en vennootschapsrechtelijke structuur naar eigen inzicht in te richten, en te verspreiden over uiteenlopende jurisdicties. Deze vrijheid biedt dergelijke multinationale ondernemingen, of multinationals, echter ook de

²⁸ Zie het [rapport](#) van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals (2020).

mogelijkheid zich toegang te verschaffen tot de juridische voordelen van landen waar zij (vrijwel) geen economische activiteiten ontwikkelen, of zich te onttrekken aan de rechtsregels van landen waar zij wel economische activiteiten ontwikkelen. Het kan daarbij gaan om fiscale regels (vermindering van belastingdruk), maar ook om civielrechtelijke regels (bijvoorbeeld regels over corporate governance of schuldsanering) of verdragsrechtelijke beschermingen, zoals geboden door IBO's. Daarnaast kan deze vrijheid ook gebruikt worden door malafide partijen, zoals criminelen die internationale structuren optuigen om illegaal verkregen vermogen wit te wassen. Maatschappelijk is de tolerantie voor de houding 'wel de lusten, niet de lasten' van bepaalde gebruikers van doorstroomstructuren de afgelopen jaren afgenomen."

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid vanaf 2019?

De earningsstrippingmaatregel heeft tot gevolg dat vanaf 2019 de rente bij deze bedrijven doorgaans in aftrek beperkt is voor zover deze de € 1 miljoen overschrijdt. Bij 61 van deze bedrijven heeft dat tot een bijtelling van in totaal € 900 miljoen geleid, hoewel zij nog steeds verlieslatend waren en dus geen belasting betaalden. Nog eens 24 doorstroomvennootschappen waren in alle jaren behalve 2019 verlieslatend, maar boekten in 2019 fiscaal gezien winst vanwege de bijtelling als gevolg van de earningsstrippingmaatregel. De totale bijtelling bij deze groep bedroeg € 750 miljoen; vanwege verliesverrekening betaalden deze bedrijven bijna allemaal echter geen belasting in 2019. Mogelijk gaan zij wel belasting betalen als gevolg van de strengere regels voor verliesverrekening die per 2022 zijn ingegaan.

De bronbelastingen op rente, royalty's en dividenden heeft op deze bedrijven geen impact, omdat zij niet gelieerd zijn aan een LBJ. Wel zal er vermoedelijk enige impact zijn van de wereldwijde minimumbelasting van 15%. 423 van deze bedrijven (verantwoordelijk voor driekwart van het balanstotaal van de verlieslatende doorstroomvennootschappen) hebben een wereldwijde omzet van meer dan € 750 miljoen en krijgen dus met de minimumbelasting te maken. Het verschil tussen 15% en het Nederlandse tarief van 25,8% blijft echter groot. Temeer daar deze bedrijven niet (direct) gelieerd zijn aan een LBJ, blijft de vraag in hoeverre zij deze structuren zullen aanpassen na invoering van de minimumbelasting.

Beleidsoverwegingen

Er zijn reeds vergaande maatregelen genomen om de *uitgaande* stromen naar LBJ's te beperken, die bovendien effectief lijken te zijn. Dezelfde structuren kunnen wel blijven lonen voor landen die niet kwalificeren als "laagbelastende jurisdictie", maar wel minder belasting heffen dan Nederland. De wereldwijde minimumbelasting van 15% zal het aantal jurisdicties met een 0%-tarief sterk verminderen, terwijl het verschil tussen 25,8% (Nederland) en 15% (minimum) groot blijft. Onderzocht zou kunnen worden of er maatregelen mogelijk zijn die fiscaal gedreven stromen verminderen naar niet-LBJ's met een aanzienlijk lager tarief dan Nederland.

Het verdient daarbij de voorkeur om internationale belastingontwijking via doorstroomvennootschappen op internationaal niveau aan te pakken. Het UNSHELL-voorstel zou, indien overeenstemming wordt bereikt over invoering, deze doorstroom kunnen beperken. Zolang er binnen de EU geen overeenstemming is over invoering van UNSHELL, kunnen unilaterale maatregelen onderzocht worden. De Commissie Doorstroomvennootschappen heeft daarvoor enkele opties voorgesteld²⁹, zoals een bronbelasting op doorstroomlichamen, het introduceren van een houdsterperiode, het aanscherpen van artikel 8c Vpb en het uitwisselen van meer informatie.

²⁹ Zie de [Fiches opgesteld op verzoek van de Commissie Doorstroomvennootschappen](#).

4.3 Bedrijven met grote schulden in het buitenland (140)

Definitie

Dit zijn bedrijven waarbij in 2018 of 2019 gold dat het balanstotaal ten minste € 1 miljoen was en meer dan 70% van het balanstotaal bestond uit schulden bij dochter- of moederbedrijven in het buitenland, maar die níét kwalificeren als doorstroomvennootschap en niet gelieerd zijn aan een LBJ. Opnieuw is een grens van € 1 miljoen gehanteerd om te voorkomen dat kleine bedrijven onder deze definitie vallen.

Cijfers 2019

Tabel 10: Kerncijfers van de 141 structureel verlieslatende bedrijven met grote schulden in het buitenland.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	133	€ 0,2 mld	€ 1,3 mln	€ 0,2 mln	-34%
Positief ebitda	32	€ 0,1 mld	€ 1,7 mln	€ 0,1 mln	182%
Balanstotaal	141	€ 8,3 mld	€ 59,0 mln	€ 4,0 mln	49%
Deelnemingen	63	€ 4,4 mld	€ 69,9 mln	€ 0,9 mln	0%
Vorderingen op gelieerde partijen	66	€ 2,1 mld	€ 31,8 mln	€ 1,1 mln	937%
Vreemd vermogen	141	€ 8,0 mld	€ 57,0 mln	€ 6,4 mln	103%
Schuld buitenlandse moeders/dochters	127	€ 7,5 mld	€ 59,1 mln	€ 4,7 mln	48%
Eigen vermogen	141	€ 0,3 mld	€ 1,9 mln	-€ 1,0 mln	-83%
Omzet	105	€ 0,6 mld	€ 5,3 mln	€ 1,0 mln	98%
Ontvangen rente	53	€ 0,0 mld	€ 0,3 mln	€ 0,0 mln	12%
Betaalde rente	126	€ 0,2 mld	€ 1,7 mln	€ 0,1 mln	20%
Personeelskosten	65	€ 0,2 mld	€ 2,5 mln	€ 0,8 mln	168%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	59	€ 0,3 mld	€ 5,7 mln	€ 1,6 mln	87%
Overige bedrijfskosten	137	€ 0,2 mld	€ 1,2 mln	€ 0,2 mln	136%
Bijtelling earningsstripping	12	€ 0,1 mld	€ 10,4 mln	€ 2,5 mln	n.v.t.
Balanstotaal onderdelen van grote multinationals	16	€ 5,4 mld	€ 338,2 mln	€ 194,8 mln	51%

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Voor 117 van deze bedrijven geldt dat zij meer rente hebben betaald dan ontvangen; voor hen is de betaalde rente dus één van de redenen voor het verlies. Daarnaast zijn er veel gevallen ook overige kosten en soms personeelskosten en kosten van voorraden. Wanneer de betaalde rente en de verliezen in bovenstaande tabel worden vergeleken (beide € 0,2 mld), wordt duidelijk dat een deel van deze bedrijven niet verlieslatend was geweest wanneer zij met kapitaal waren gefinancierd in plaats van met vreemd vermogen.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Door de rentebetalingen aan moeder- en dochterbedrijven wordt bij een deel van deze bedrijven de belastinggrondslag naar het buitenland verplaatst. Hierbij kan sprake zijn van reguliere financiering door het moederbedrijf: er zit niet noodzakelijkerwijs een motief van belastingontwijking achter de keuze om vooral met vreemd vermogen te financieren. Ook valt op dat deze groep relatief klein is: verlieslatende bedrijven verplaatsen hun belastinggrondslag niet op

grote schaal naar het buitenland. Het gaat om een relatief klein bedrag van € 100 miljoen ebitda in totaal bij deze structureel verlieslatende bedrijven. Voor zover hier sprake is van belastingontwijking door winst uit Nederlandse omzet via rentebetalingen naar landen met een lager winstbelastingtarief te verplaatsen, dan is dat wel ongewenst. Nederland loopt dan belastinginkomsten mis. Uit de cijfers blijkt dat een groot deel van de verschoven grondslag voor rekening komt van een groep van 16 multinationals.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid vanaf 2019?

De earningsstrippingmaatregel is ingevoerd in 2019 met onder andere als doel om dergelijke grondslagverschuiving naar het buitenland te verminderen. Bij de earningsstrippingmaatregel wordt het saldo van de ontvangen en betaalde rente in aftrek beperkt voor zover dit saldo meer is dan € 1 miljoen of (indien dit hoger is) meer dan 30% van het ebitda (sinds 2021: 20%). Deze maatregel wordt in 2024 gemonitord.

Onderstaande tabel toont het aantal bv's per jaar waarvoor geldt dat het balanstotaal ten minste € 1 miljoen is en meer dan 70% van het balanstotaal bestaat uit schulden bij buitenlandse moeder- en dochterbedrijven, samen met de totale schuld van Nederlandse bv's aan hun buitenlandse moeder- en dochterbedrijven.

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal bv's met meer dan 70% schuld bij buitenlandse moeders en dochters	950	970	1190	1.300	1.390	1.411	1.342
Totale schuld van Nederlandse bv's aan buitenlandse moeders en dochters	€ 110 mld	€ 132 mld	€ 152 mld	€ 187 mld	€ 216 mld	€ 229 mld	€ 217 mld

In het jaar van invoering van de earningsstrippingmaatregel is een bescheiden maar opvallende daling te zien van beide statistieken. Op termijn is de impact vermoedelijk groter, omdat langlopende schulden niet altijd direct kunnen worden aangepast.

Deze maatregel grijpt aan bij de grootste van deze bedrijven. Bij 36 van de 141 van de structureel verlieslatende bedrijven in deze categorie werd in 2019 een deel van de rente in aftrek beperkt, voor in totaal € 125 miljoen. Dat is meer dan de helft van de totale rentebetalingen van de 141 bedrijven samen. Per saldo bleven zij echter verlieslatend. De reden dat bij slechts 36 van deze bedrijven de maatregel aangreep, is dat de meeste bedrijven een rentesaldo van minder dan € 1 miljoen hadden, de grens in de earningsstrippingmaatregel. Het mediane balanstotaal van deze 141 bedrijven balanstotaal is slechts € 4 miljoen, de mediane betaalde rente € 142.000.

Nu zou het kunnen dat juist vanwege earningsstripping veel bedrijven die geraakt worden niet meer als structureel verlieslatend zijn gekwalificeerd. Dit blijkt niet het geval. Het aantal bedrijven in deze categorie dat in 2019 fiscaal gezien winst maakte, in alle jaren behalve 2019 verlieslatend was en dat zónder earningsstripping ook in 2019 verlieslatend zou zijn geweest, is op één hand te tellen.

De wereldwijde minimumbelasting zal de prikkels om de grondslag naar het buitenland te verschuiven verder beperken voor multinationals met een wereldwijde omzet van meer dan € 750 miljoen. Zulke multinationals waren in 2019 verantwoordelijk voor 35% van de naar het buitenland verschoven grondslag van deze categorie verlieslatende bedrijven.

Beleidsoverwegingen

Deze groep verlieslatende bedrijven is relatief klein ten opzichte van enkele andere groepen en de earningsstrippingmaatregel lijkt deels effectief. De effecten van deze maatregel worden in 2024 voor het eerst gemonitord.

4.4 Internationale holdings en vergelijkbare bedrijven (1.600)

Definitie

Dit zijn internationale bedrijven waarvoor geldt dat zij in 2019 ofwel kwalificeerden als holding, ofwel daarmee vergelijkbaar waren. Een bedrijf kwalificeert als holding wanneer de omvang van deelnemingen en vorderingen op gelieerde ondernemingen³⁰ gezamenlijk meer dan 70% van het balanstotaal beslaan. We zeggen dat een structureel verlieslatend bedrijf vergelijkbaar is met een holding, wanneer het bedrijf zonder de deelnemingsvrijstelling niet structureel verlieslatend was geweest en bovendien sinds 2010 de omvang van de deelnemingsvrijstelling groter was dan de omvang van een eventueel negatief rentesaldo, dan de afschrijvingen en dan de overige fiscale aftrekposten en vrijstellingen. Het tweede soort bedrijven kwalificeert (net) niet als holding, maar kent dezelfde oorzaken voor de verliezen. Bedrijven die al eerder zijn ingedeeld vallen niet in deze groep. Het gaat dan om zeer sterk gekrompen bedrijven, bedrijven gelieerd aan een LBJ, doorstroomvennootschappen en bedrijven met grote schulden in het buitenland.

Cijfers 2019

Tabel 11: Kerncijfers van de 1.619 structureel verlieslatende internationale holdings en vergelijkbare bedrijven.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.384	€ 0,7 mld	€ 0,5 mln	€ 0,0 mln	-23%
Positief ebitda	128	€ 0,2 mld	€ 1,3 mln	€ 0,1 mln	227%
Balanstotaal	1.618	€ 134,9 mld	€ 83,4 mln	€ 0,6 mln	43%
Deelnemingen	1.337	€ 105,3 mld	€ 78,7 mln	€ 0,4 mln	25%
Vorderingen op gelieerde partijen	780	€ 19,0 mld	€ 24,4 mln	€ 0,2 mln	225%
Vreemd vermogen	1.496	€ 37,9 mld	€ 25,3 mln	€ 0,1 mln	112%
Eigen vermogen	1.617	€ 96,8 mld	€ 59,9 mln	€ 0,3 mln	27%
Omzet	449	€ 4,6 mld	€ 10,2 mln	€ 0,1 mln	245%
Ontvangen rente	467	€ 0,9 mld	€ 1,9 mln	€ 0,0 mln	912%
Betaalde rente	1.040	€ 1,5 mld	€ 1,5 mln	€ 0,0 mln	81%
Personeelskosten	198	€ 0,8 mld	€ 4,0 mln	€ 0,1 mln	303%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	161	€ 3,3 mld	€ 20,3 mln	€ 0,2 mln	246%
Overige bedrijfskosten	1.388	€ 1,0 mld	€ 0,7 mln	€ 0,0 mln	128%
Bijtelling earningsstripping	36	€ 0,4 mld	€ 12,1 mln	€ 1,9 mln	n.v.t.
Dividendstroom uit btl	365	€ 7,3 mld	€ 19,9 mln	€ 0,1 mln	117%
Deelnemingsvrijstelling	578	€ 10,6 mld	€ 18,4 mln	€ 0,1 mln	76%
Objectvrijstelling btl winst	168	€ 0,8 mld	€ 4,9 mln	€ 0,1 mln	-333%

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Bij holdings is vaak sprake van een asymmetrie: de deelnemingswinsten zijn vrijgesteld, omdat deze al bij de dochter zijn belast, terwijl kosten (rente, personeelskosten, huisvestingskosten en dergelijke) wel aftrekbaar zijn. Een grote component hierin zijn rentekosten van schulden waarmee deelnemingen zijn gefinancierd. Deze asymmetrie staat bekend als het Bosal-gat. Ook bij deze

³⁰ Dit zijn de vorderingen op gelieerde partijen, exclusief de vorderingen op de eigen aanmerkelijkbelanghouders.

groep is het gezamenlijke balanstotaal toegenomen, wat suggereert dat de bedrijfsgroep in veel gevallen mogelijk niet verlieslatend was.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Wanneer een internationale holding niet kwalificeert als doorstroomvennootschap, dan verricht de ondernemingsgroep waar de holding deel van uitmaakt vermoedelijk reële activiteiten in Nederland. Het is gebruikelijk om door middel van een holding de geldstromen tussen verschillende vestigingen te managen; dat is niet ongewenst.

In nationale situaties is het hierboven beschreven Bosal-gat niet bezwaarlijk, omdat de winst van de dochter dan ook in Nederland belast is. In internationale situaties kan wel de volgende situatie ontstaan. Stel dat een ondernemingsgroep vestigingen heeft in meerdere landen, met een topholding in Nederland. De winst afkomstig van buitenlandse dochters is belast in het buitenland en via de deelnemingsvrijstelling bij de Nederlandse topholding vrijgesteld (niet dubbel belast). De (financierings)kosten van de in Nederland gevestigde holding kunnen wel, eventueel via de fiscale eenheid, in mindering worden gebracht op de winst van de Nederlandse vestiging. Zo kan de aanwezigheid in Nederland van deze holding de Nederlandse belastinggrondslag in sommige gevallen verlagen. Dit zou het geval kunnen zijn bij 128 van deze bedrijven met een positief ebitda.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid vanaf 2019?

De earningsstrippingmaatregel beperkt de aftrek van betaalde rente en vult daarmee bij grote bedrijven een aanzienlijk deel van het Bosal-gat op. Van de structureel verlieslatende bedrijven in deze categorie leidde dat bij 36 van de 1.619 bedrijven tot een aftrekbeperking van in totaal € 430 miljoen, hoewel zij nog steeds verlies maakten. Er zijn daarnaast 8 holdings die in 2019 winst maakten vanwege de earningsstrippingmaatregel en zonder deze maatregel structureel verlieslatend zouden zijn geweest, waarbij de aftrekbeperking in totaal € 490 miljoen bedroeg. In vergelijking met de gerapporteerde betaalde rente van € 1,5 miljard bij de 1.619 verlieslatende bedrijven (naast ca. € 0,9 miljard aan rente-inkomsten) is dit een significante beperking. Tussen deze 1.622 bedrijven zitten veel kleine holdings (het mediane balanstotaal is € 600.000), die niet met de earningsstrippingmaatregel te maken krijgen vanwege de grens van € 1 miljoen aan rente.

Beleidsoverwegingen

Het is de vraag in hoeverre hier sprake is van een probleem, omdat verlieslatende holdings doorgaans ook weinig belastbare inkomsten hebben en de earningsstrippingmaatregel een deel van het Bosal-gat dicht. Een fundamentele oplossing voor de asymmetrie van vrijgestelde winsten en aftrekbare kosten zou gevonden kunnen worden in de internationale consolidatie van de grondslag, zoals de Adviescommissie belastingheffing van multinationals beschreef. De Adviescommissie heeft in Fiche B2 van haar rapport een unilaterale maatregel beschreven die het Bosal-gat volledig zou kunnen dichten.

5. Beleggings-bv's

Dit is een groep bedrijven die doorgaans tot doel hebben om het privévermogen van de eigenaar(s) te beleggen.

Subgroepen

Deze bedrijven is onderverdeeld in de volgende subgroepen.

1. Spaar-bv's (2.400). Dit zijn bedrijven waarbij meer dan 70% van het balanstotaal bestaat uit spaargeld.
2. Effecten-bv's (230). Dit zijn bedrijven waarbij meer dan 70% van het balanstotaal bestaat uit effecten.
3. Pensioen-bv's (6.600). Dit zijn bedrijven waarbij de pensioenvoorzieningen meer dan 70% van het balanstotaal beslaan.
4. Uitleen-bv's (2.000). Dit zijn de overige bedrijven waarbij ten minste 70% van het balanstotaal bestond uit een vordering op de eigen directeur-grotaandeelhouder (dga).

Beleidscontext

De volgende maatregelen hebben impact gehad op de belastingheffing van deze groep bedrijven.

- Sinds 2001 is sprake geweest van een forfaitair bepaald rendement waarover box 3-heffing verschuldigd was. Nadat de spaarrentes daalden, was dit forfaitaire rendement hoger dan de rente op spaargeld. Met ingang van 2023 is de box 3-heffing (deels met terugwerkende kracht naar 2017) aangepast, waardoor het forfaitair bepaalde rendement op spaargeld in box 3 veel dichterbij de werkelijke rendement komt van het werkelijke rendement.³¹ Door het hogere (gecombineerde) tarief in box 2 dan in box 3 hebben spaar-bv's als gevolg hiervan een groot deel van hun aantrekkelijkheid verloren.
- Ook voor effecten gold en geldt nog steeds een forfaitair rendement in box 3. Dit forfaitaire rendement is gebaseerd op het totale rendement (dividend en waardeontwikkeling) van onroerende zaken, aandelen en obligaties. In 2023 is een voorstel voor een nieuw box 3-stelsel op basis van werkelijk rendement in internetconsultatie gegaan.³² In dat voorstel wordt van effecten het totale werkelijke rendement (dividend en (on)gerealiseerde waardeontwikkeling) belast. Het streven is om dit stelsel per 2027 in te voeren.
- Vanaf 2017 is pensioen in eigen beheer uitgefaseerd³³. Het opzetten van nieuwe pensioen-bv's is daarmee niet langer mogelijk. Wel konden de pensioenvoorzieningen in bestaande pensioen-bv's gehandhaafd blijven tot uitkering, wat nog tientallen jaren kan duren.
- Vanaf 2023 is de Wet excessief lenen bij eigen vennootschap³⁴ van kracht, waardoor het lenen van meer dan € 700.000 van de eigen bv minder loont dan voorheen. Leningen voor de eigen woning en leningen kleiner dan € 700.000 zijn uitgezonderd; daarnaast kunnen ook verbonden personen zoals kinderen van de aanmerkelijkbelanghouders lenen van de bv. Het meerdere van de lening boven de € 700.000 wordt als fictief voordeel in box 2 belast. Leningen boven de € 700.000 blijven wel mogelijk en het kan in bepaalde situaties nog steeds lonen om van de eigen bv te lenen, omdat de schuld de box 3-grondslag blijft drukken. Vanaf 2024 wordt deze grens verlaagd naar € 500.000.

³¹ Zie het [Memorie van Toelichting](#) bij de Overbruggingswet box 3.

³² Zie het [consultatievoorstel](#) Wet werkelijk rendement box 3.

³³ Zie het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer.

³⁴ Zie het [Memorie van Toelichting](#) bij de Wet excessief lenen bij eigen vennootschap.

5.1 Spaar-bv's (2.400)

Definitie

Dit zijn bv's die niet kwalificeren als pensioen-bv, waarbij in 2019 ten minste 70% van het balanstotaal bestond uit liquide middelen. Om er zeker van te zijn dat het hier niet gaat om bv's die aanstalten maken om zich op te heffen, geldt de extra voorwaarde dat in 2015 ten minste 50% van het balanstotaal bestond uit liquide middelen en effecten. Kleine bv's die een factor 10 in omvang zijn gekrompen, tellen ook niet als spaar-bv.

Cijfers 2019

Slechts 483 van deze bedrijven rapporteerde ontvangen rente op spaargeld. Het is mogelijk dat de rest geen rente ontving (of zelfs een negatieve rente betaalde) of de rente als "overige opbrengst" heeft ingevuld in de belastingaangifte.

Tabel 12: Kerncijfers van de 2.434 structureel verlieslatende spaar-bv's.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.827	€ 108,8 mln	€ 59.600	€ 1.500	97%
Positief ebitda	107	€ 2,9 mln	€ 26.800	€ 300	-15%
Balanstotaal	2.434	€ 697,3 mln	€ 286.500	€ 22.000	11%
Kortlopende vorderingen	1.006	€ 27,9 mln	€ 27.700	€ 1.600	-5%
Liquide middelen	2.434	€ 636,0 mln	€ 261.300	€ 21.000	15%
Vreemd vermogen	1.894	€ 250,5 mln	€ 132.300	€ 6.900	46%
Eigen vermogen	2.316	€ 346,2 mln	€ 149.500	€ 800	11%
Omzet	376	€ 151,4 mln	€ 402.500	€ 12.300	-21%
Ontvangen rente	626	€ 1,7 mln	€ 2.700	€ 100	-53%
Betaalde rente	1.366	€ 6,3 mln	€ 4.600	€ 200	37%
Personeelskosten	308	€ 66,6 mln	€ 216.400	€ 12.000	60%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	146	€ 57,4 mln	€ 393.300	€ 14.300	-57%
Overige bedrijfskosten	1.757	€ 130,3 mln	€ 74.200	€ 1.200	15%
Deelnemingsvrijstelling	157	€ 128,7 mln	€ 819.500	€ 34.300	-93%

Duiding

Door een spaar-bv op te richten kon de hoge forfaitaire box 3-belasting op spaargeld worden ontweken. Gedurende de jaren '10 is de spaarrente gedaald tot onder het forfaitaire rendement in de eerste schijf in box 3, waardoor het voordeliger was voor belastingplichtigen om spaargeld in een bv onder te brengen. Voor winstgevendende spaar-bv's speelt mee dat de belastingdruk in de vpb laag was dankzij het lage vpb-tarief en de mogelijkheid om van de eigen bv te lenen.

Hoe kan een spaar-bv verlies maken? Veel structureel verlieslatende spaar-bv's zijn relatief klein (de helft bevat minder dan € 21.000 spaargeld), waardoor de lage (of zelfs negatieve) rente-inkomsten niet opwegen tegen de kosten, voornamelijk "overige bedrijfskosten". Dit bedrag van € 21.000 is lager dan het heffingvrije vermogen in box 3 in 2019 van € 30.360. Het is aannemelijk dat deze belastingplichtigen naast spaargeld ook ander vermogen in box 3 bezaten. Met de invoering van de overbruggingswetgeving in box 3 per 2023 sluit de forfaitaire heffing beter aan bij de werkelijke spaarrente. Als gevolg hiervan is een belangrijke prikkel om een spaar-bv op te richten inmiddels verdwenen. Bij 160 spaar-bv's is de deelnemingsvrijstelling toegepast. Het kan zijn dat dit houdstermaatschappijen zijn die de deelnemingswinsten oppotten, om zo belastingheffing in box 2 uit te stellen.

5.2 Effecten-bv's (230)

Definitie

Dit zijn bv's waarbij in 2019 ten minste 70% van het balanstotaal bestond uit effecten. Om er zeker van te zijn dat het hier niet gaat om bv's die aanstalten maken om zich op te heffen, geldt de extra voorwaarde dat in 2015 ten minste 50% van het balanstotaal bestond uit liquide middelen en effecten. Zeer kleine bv's die aan deze voorwaarden voldoen en een factor 10 zijn gekrompen, tellen niet als effecten-bv, maar als zeer kleine bv. Pensioen-bv's die in effecten beleggen tellen hier wel als effecten-bv, niet als pensioen-bv.

Cijfers 2019

Tabel 13: Kerncijfers van de 234 structureel verlieslatende effecten-bv's.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	180	€ 2,4 mln	€ 13.100	€ 5.700	-11%
Positief ebitda	13	€ 0,2 mln	€ 15.400	€ 600	384%
Balanstotaal	234	€ 125,4 mln	€ 535.900	€ 123.400	-2%
Liquide middelen	213	€ 10,5 mln	€ 49.400	€ 13.400	-58%
Effecten	234	€ 99,6 mln	€ 425.600	€ 91.500	16%
Vreemd vermogen	190	€ 11,1 mln	€ 58.200	€ 3.700	108%
Eigen vermogen	226	€ 60,2 mln	€ 266.300	-€ 23.500	-5%
Oudedagsvoorzieningen	182	€ 52,6 mln	€ 289.100	€ 189.000	-7%
Omzet	37	€ 0,4 mln	€ 10.400	€ 1.800	85%
Ontvangen rente	105	€ 0,4 mln	€ 3.500	€ 600	-51%
Betaalde rente	154	€ 1,3 mln	€ 8.400	€ 2.500	19%
Ontvangen dividenden uit effecten	105	€ 0,5 mln	€ 4.500	€ 2.100	-15%
Verkoopwinst effecten	107	€ 2,5 mln	€ 23.000	€ 9.000	67%
Verkoopverlies effecten	17	€ 0,1 mln	€ 8.000	€ 3.000	-66%
Personeelskosten	88	€ 2,5 mln	€ 28.900	€ 19.000	-2%
Overige bedrijfskosten	208	€ 1,5 mln	€ 7.200	€ 1.600	0%

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Hoewel dit slechts 234 bedrijven zijn, bezaten zij in 2019 wel gezamenlijk € 100 miljoen effecten. Deels kunnen dit bedrijven zijn waarvan de effecten slecht presteren.

Daarnaast zijn bij een deel van deze bedrijven de verliezen aan de ene kant het gevolg van het feit dat de opbrengsten nog niet worden ingeboekt. Ook liquide effecten die eenvoudig te verhandelen zijn hoeven niet geherwaardeerd te worden wanneer zij in waarde stijgen, maar mogen onder voorwaarden wel geherwaardeerd worden wanneer zij in waarde dalen tot onder de kostprijs (aanschafwaarde). Waardestijging is doorgaans dus belast bij verkoop. Jaarlijks veranderden bij ca. de helft van deze bedrijven de effecten in de boeken niet van waarde, terwijl – afhankelijk van het beursjaar – bij nog een aanzienlijk deel een verlies werd ingeboekt. Vaak zijn dit effectenportefeuilles die daarnaast weinig tot geen dividend uitkeren: 45% van deze bedrijven rapporteert dividendinkomsten. Bij deze bedrijven lijkt kortom sprake van grote stille reserves aan niet-verkochte effecten.

Tegelijkertijd zijn de effecten vaak gefinancierd met schuld waarover rente betaald wordt en zijn er overige bedrijfskosten. Daarnaast heeft een groot deel van de verlieslatende effecten-bv's

oudedagsvoorzieningen op de balans. Jaarlijkse toevoegingen aan de oudedagsreserve leveren ook een aftrekpost op. Door deze combinatie ontstaan fiscale verliezen, terwijl in economische zin (ongerealiseerde) winst wordt gemaakt wanneer effecten in waarde stijgen. Het gevolg is dat langdurig geen belasting wordt betaald.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

Dit zijn beleggings-bv's, doorgaans bedoeld om het vermogen van de directeur-groootaandeelhouder (dga) te beleggen. De dga zou dit vermogen ook als privépersoon kunnen aanhouden – dan was belasting in box 3 verschuldigd geweest. Wanneer het fiscale stelsel aanleiding geeft tot keuzes (oprichten van een bv) die bij een neutraal stelsel niet gemaakt zouden worden, kan dat als onwenselijk worden gezien. Ook wordt box 3-belasting misgelopen.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid vanaf 2019?

In 2023 is de berekening van het voordeel uit sparen en beleggen in box 3 aangepast, waardoor de belastingdruk op effecten in privébezit is toegenomen. Er wordt jaarlijks een forfaitair rendement in aanmerking genomen dat beter lijkt op het gemiddelde totale rendement (dividend én waardeverandering) uit effecten. Het huidige demissionaire kabinet was van plan om vanaf 2027 de werkelijke waardeverandering (zowel gerealiseerd als ongerealiseerd) van effecten te belasten. Beide wijzigingen kunnen tot gevolg hebben dat het aantal effecten-bv's toeneemt, teneinde de belastingheffing op (ongerealiseerde) waardeverandering in box 3 te ontwijken.

Beleidsoverwegingen

Op dit moment is voor effecten sprake van een mismatch tussen box 3 en de vpb. Het rendement op effecten is in box 3 jaarlijks belast (nu via een forfait, vanaf 2027 naar verwachting het werkelijke (ongerealiseerde) rendement), terwijl de effecten voor de vpb pas bij verkoop tot winstneming leiden. Dat geeft een prikkel om effecten in een bv onder te brengen teneinde belastingheffing uit te stellen. Onderzocht zou kunnen worden of het mogelijk is om aan te sluiten bij box 3 door de liquide effecten te onderscheiden van niet-liquide effecten en voor deze liquide effecten voor te schrijven dat deze dienen te worden gewaardeerd op de actuele waarde in de vpb.

5.3 Pensioen-bv's (6.600)

Definitie

Een pensioen-bv is een bedrijf waarvan meer dan 70% van het balanstotaal bestaat uit pensioenvoorzieningen. Uitgezonderd zijn effecten-bv's en kleine bedrijven die sterk in omvang zijn gekrompen.

Cijfers 2019

Pensioen-bv's vormen een relatief grote groep binnen de 50.000 structureel verlieslatende bedrijven. 13% van de pensioen-bv's is structureel verlieslatend, dat is relatief vaak.

Tabel 14: Kerncijfers van de 6.578 structureel verlieslatende pensioen-bv's.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	6.110	€ 69,0 mln	€ 11.300	€ 5.400	-9%
Positief ebitda	319	€ 0,9 mln	€ 2.900	€ 900	-16%
Balanstotaal	6.578	€ 930,4 mln	€ 141.400	€ 99.400	-26%
Vorderingen op ab- houders	3.293	€ 232,8 mln	€ 70.700	€ 37.400	-15%
Overige financiële vaste activa	1.043	€ 82,2 mln	€ 78.800	€ 45.000	-26%

Kortlopende vorderingen	4.874	€ 222,3 mln	€ 45.600	€ 17.300	-22%
Liquide middelen	5.639	€ 417,1 mln	€ 74.000	€ 40.900	-24%
Vreemd vermogen	5.498	€ 145,8 mln	€ 26.500	€ 2.000	-1%
Eigen vermogen	6.543	-€ 683,3 mln	-€ 104.400	-€ 43.200	78%
Oudedagsvoorzieningen	6.578	€ 1.454 mln	€ 221.000	€ 155.300	2%
Omzet	954	€ 29,5 mln	€ 30.900	€ 2.500	-53%
Ontvangen rente	4.543	€ 10,6 mln	€ 2.300	€ 1.000	-50%
Ontvangen rente van dga	2.244	€ 5,2 mln	€ 2.300	€ 1.300	-70%
Betaalde rente	5.217	€ 30,1 mln	€ 5.800	€ 2.800	-6%
Personeelskosten	2.220	€ 47,1 mln	€ 21.200	€ 12.800	-27%
Kosten van voorraden en uitbested werk	224	€ 11,7 mln	€ 52.100	€ 6.600	-62%
Overige bedrijfskosten	5.669	€ 18,4 mln	€ 3.300	€ 1.100	-31%

Aan de cijfers valt op dat het gezamenlijke bedrag aan oudedagsvoorzieningen op de passiva-zijde van de balans fors groter is dan alle activa tezamen: het gezamenlijke balanstotaal. In totaal heeft 80% van de structureel verlieslatende pensioen-bv's onvoldoende middelen tegenover de pensioenvoorziening, waardoor zij niet aan de verplichtingen dreigen te kunnen voldoen. In werkelijkheid is dit probleem vermoedelijk nog groter, omdat de commerciële waarde van de pensioenvoorziening vanwege de lage rentestand doorgaans hoger is dan de fiscale balanswaarde.³⁵ Dit probleem was destijds één van de redenen om pensioen in eigen beheer uit te faseren.

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Pensioen-bv's moeten op de balans geld reserveren voor de uitkering van pensioen. Jaarlijks moet die reservering worden opgehoogd ("oprenting") en tot 2017 werd bovendien jaarlijks extra pensioen opgebouwd ("dotatie"). Beide toevoegingen aan de oudedagsreserve zorgen zo voor een jaarlijkse aftrekpost op de verlies-en-winstrekening. Pensioenopbouw in een pensioen-bv is een vorm van een omkeerregeling: net als bij het pensioen van gewone werknemers, hoeft pas bij uitkering van het pensioen uit pensioen-bv's belasting te worden betaald. 87% van de pensioen-bv's is niet structureel verlieslatend, omdat zij het belegde pensioenvermogen investeren en in sommige jaren goede rendementen behalen. Als de opbrengsten relatief laag zijn, dan resulteert echter een verlies.

Bij deze groep verlieslatende pensioen-bv's bestaat vaak een groot deel van het balanstotaal uit liquide middelen en/of vorderingen op de eigen directeur-grotaandeelhouder. In beide gevallen zorgt dit voor stabiele en relatief kleine rente-inkomsten, waardoor per saldo jaarlijks een verlies kan overblijven.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

De (financiële) situatie van pensioen-bv's is destijds als dermate onwenselijk beschouwd dat is besloten om pensioen in eigen beheer uit te faseren.

Opvallend aan de cijfers is het grote aantal leningen van verlieslatende pensioen-bv's aan de eigen dga. Ongeveer de helft van de verlieslatende pensioen-bv's leent aan de eigen dga, waarbij in bijna alle gevallen het uitgeleende bedrag zo groot is dat de resterende middelen onvoldoende zijn om de pensioenverplichting te dekken. Met andere woorden: in bijna alle van de verlieslatende situaties kan gesteld worden dat pensioenvermogen is uitgeleend aan de dga. 1.273 verlieslatende

³⁵ Zie ook het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer.

pensioen-bv's (19%³⁶) lenen zelfs meer dan 70% van alle activa uit aan de dga. Op deze manier kan de dga privé over het vermogen beschikken dat bedoeld was voor het pensioen, terwijl pas na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd over dit inkomen belasting hoeft te worden betaald. Dit in tegenstelling tot gewone werknemers die pensioen opbouwen: zij kunnen uiteraard pas over hun pensioen beschikken na pensionering.

Pensioen-bv's moeten aan regels voldoen om te waarborgen dat het pensioenvermogen niet geconsumeerd wordt. Wanneer pensioen-bv's teveel dividend uitkeren aan de dga, wordt dit aangemerkt als afkoop van de (gehele) pensioenverplichting, waarover dan alsnog belasting moet worden betaald. Vanwege de relatief hoge commerciële waarde van de pensioenverplichting, is dat relatief snel het geval. Het lijkt erop dat dga's deze regel op grote schaal ontwijken door het geld uit te lenen in plaats van uit te keren: dit wordt doorgaans niet aangemerkt als afkoop. Wel kan de vraag worden gesteld of hier in de praktijk nog sprake is van een lening of dat dit toch als een uitdeling gezien moet worden. De bewijslast om een dergelijke lening als uitdeling te kunnen beschouwen ligt bij de belastinginspecteur. Dat is echter niet eenvoudig te bewijzen. Het gevolg is dat in de praktijk niet voor het pensioen wordt gespaard, maar dat de pensioen-bv gebruikt lijkt te worden om belastingheffing uit te stellen.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid?

De uitfasering van pensioen in eigen beheer betekent dat pensioen-bv's op termijn ophouden te bestaan. Wel zal dit zeer lange tijd duren: totdat het volledige pensioen uit alle bestaande pensioen-bv's tot uitkering is gekomen. In de tussentijd beperkt de Wet excessief lenen de voordelen van lenen aan de eigen dga voor leningen groter dan € 700.000 (€ 500.000 met ingang van 2024). Die grens van € 500.000 is te hoog om veel impact te hebben op aandeelhouders van de verlieslatende pensioen-bv's: ten hoogste 28 van de 6.578 pensioen-bv's zouden erdoor worden geraakt³⁷.

Beleidsoverwegingen

Pensioen in eigen beheer wordt reeds uitgefaseerd. De kern van bovengenoemd probleem lijkt vooral te liggen in de mogelijkheid om te lenen van de eigen bv, waarmee regels over dividenduitkeringen kunnen worden omzeild. Dit kan worden tegengegaan door de grens in de Wet excessief lenen te verlagen van € 500.000 naar de grens voor de rekening courant van € 17.500 en de uitzondering voor de eigen woning te schrappen. Dit is – om andere redenen – een aanbeveling uit het IBO Vermogensverdeling³⁸ (Fiche 8). Omdat de box 3-schuld van de dga blijft bestaan, kan ook na deze maatregel het lenen van de eigen bv in sommige situaties voordelig blijven.

Een alternatief is om leningen van de eigen bv in de fiscaliteit als uitdeling te beschouwen; een dergelijke regel geldt in Noorwegen³⁹. Dit gaat verder dan het verlagen van de grens in de Wet excessief lenen, omdat ook de box 3-schuld van de dga en de rente-inkomsten op de vordering bij de bv dan fiscaal gezien vervallen. Die uitdeling is niet aftrekbaar van de winst. Bijgevolg voor pensioen-bv's is dat deze verkapte dividenduitkering, als deze te groot is, als afkoop van de pensioenverplichting wordt gezien. Daar moet dan inkomstenbelasting over betaald worden.

³⁶ Ook niet-structureel verlieslatende pensioen-bv's lenen relatief veel aan de dga. Van deze groep leent een kleine 17% meer dan 70% van het balanstotaal uit.

³⁷ Deze 28 bedrijven hebben in totaal meer dan € 500.000 uitgeleend aan hun aanmerkelijkbelanghouders. Ook van deze 28 bedrijven is het niet zeker of ze geraakt zouden worden door de wet, omdat er een uitzondering geldt voor leningen ten behoeve van de eigen woning, de grens van € 500.000 per aanmerkelijkbelanghouder geldt en bovendien ook verbonden personen (zoals kinderen) tot € 500.000 kunnen lenen zonder dat dit tot een bijtelling leidt.

³⁸ Zie [het rapport en de fichebundel](#) van het IBO Vermogensverdeling (2022).

³⁹ Zie de [Nota naar aanleiding van het verslag](#) van de Wet excessief lenen eigen vennootschap voor een beschrijving van de Noorse situatie.

5.4 Overige uitleen-bv's (2.000)

Definitie

Het is in Nederland toegestaan dat bedrijven geld lenen aan de eigen aanmerkelijkbelanghouders - de personen die meer dan 5% van de aandelen bezitten - in plaats van dat zij dit geld uitkeren als dividend. Voor bedrijven die meer dan 70% van het balanstotaal uitlenen aan de eigen aanmerkelijkbelanghouder(s) introduceren we een nieuw begrip: uitleen-bv. Ook veel pensioen-bv's classificeren als uitleen-bv; deze zijn ingedeeld in de voorgaande groep en vallen daarom niet in deze groep van 1.983 bedrijven. Zeer kleine bv's die een factor 10 in omvang zijn gekrompen, tellen ook niet als uitleen-bv, maar als zeer kleine bv.

Cijfers 2019

In 2019 leenden 185.000 bedrijven (22% van alle bedrijven in Nederland) gezamenlijk € 61,7 miljard⁴⁰ aan de eigen aanmerkelijkbelanghouders (natuurlijke personen). Indien zij dit bedrag als dividend hadden uitgekeerd, waren zij ruim € 15 miljard box 2-belasting verschuldigd geweest.⁴¹ Volgens bovenstaande definitie kwalificeerden in 2019 ca. 43.000 bedrijven als uitleen-bv (ruim 5% van alle bedrijven), die gezamenlijk ongeveer € 15 miljard hadden uitgeleend aan de eigen aanmerkelijkbelanghouders. Van deze 43.000 was 8% structureel verlieslatend.⁴²

Tabel 15: Kerncijfers van de 1.983 overige structureel verlieslatende uitleen-bv's.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.154	€ 5,7 mln	€ 5.000	€ 1.000	-7%
Positief ebitda	22	€ 0,1 mln	€ 3.800	€ 1.300	1%
Balanstotaal	1.983	€ 175,7 mln	€ 88.600	€ 18.000	-8%
Vorderingen op ab-houders	1.983	€ 161,7 mln	€ 81.500	€ 18.000	28%
Liquide middelen	761	€ 7,8 mln	€ 10.200	€ 300	-59%
Vreemd vermogen	1.152	€ 65,0 mln	€ 56.400	€ 4.800	19%
Eigen vermogen	1.979	€ 55,7 mln	€ 28.200	€ 10.700	-21%
Oudedagsvoorzieningen	205	€ 26,6 mln	€ 129.500	€ 66.600	-40%
Omzet	127	€ 2,9 mln	€ 22.600	€ 8.100	-54%
Ontvangen rente	575	€ 2,2 mln	€ 3.800	€ 1.500	-33%
Ontvangen rente ab-houders	603	€ 2,2 mln	€ 3.700	€ 1.400	-10%
Betaalde rente	787	€ 2,2 mln	€ 2.800	€ 400	-10%
Personeelskosten	196	€ 4,1 mln	€ 21.100	€ 11.900	-23%
Overige bedrijfskosten	1.022	€ 2,4 mln	€ 2.300	€ 800	-43%

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Uit de cijfers blijkt dat deze bedrijven gezamenlijk 92% van het balanstotaal hebben uitgeleend aan de aanmerkelijkbelanghouder(s). Het uitlenen van geld aan de eigenaar(s) lijkt de enige functie van deze bv's. Door geld te lenen van de eigen bv kan in privé over vermogen worden beschikt zonder box 2-belasting te betalen, anders dan bij een dividenduitkering. De vraag die rijst is: als over die schuld een zakelijke rente wordt betaald, hoe kan de bv dan toch verlies maken? Om die vraag te beantwoorden, splitsen we deze bedrijven op in vier groepen.

⁴⁰ Dit is iets meer dan de € 59,4 miljard gerapporteerd in het IBO Vermogensverdeling, omdat sindsdien nog enkele aangiften van 2019 zijn binnengekomen.

⁴¹ Exclusief eventuele heffingskortingen.

⁴² Inclusief de structureel verlieslatende pensioen-bv's die als uitleen-bv kwalificeren.

Geen rente en minder dan € 17.500 uitgeleend: 876 bv's

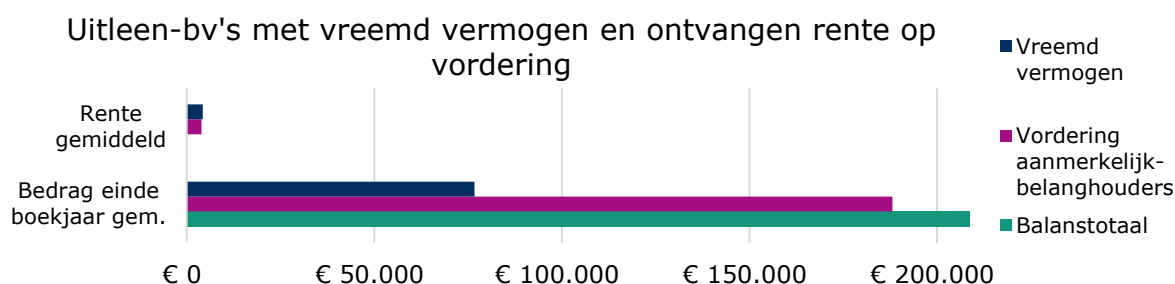
Uit de cijfers blijkt dat 1.380 van de 1.982 bedrijven géén rente ontving van de aanmerkelijkbelanghouder(s). Voor een deel van de bedrijven komt dit doordat zij relatief klein zijn. 876 verlieslatende uitleen-bv's leende minder dan € 17.500 uit aan de aanmerkelijkbelanghouders. Bij zulke kleine bedragen kan de lening plaatsvinden via de rekening courant zonder dat een (zakelijke) rente in aanmerking hoeft te worden genomen.⁴³ Bij gebrek aan inkomsten resteert een nulresultaat of, als er wel enige kosten zijn gemaakt, een verlies. De bv wordt hier in feite gebruikt als privérekening.

Geen rente en meer dan € 17.500 uitgeleend: 456 bv's

Bij 456 bv's is de vordering op ten minste één aanmerkelijkbelanghouder groter dan € 17.500, maar wordt er volgens de belastingaangifte in 2019 toch geen enkele rente ontvangen van aanmerkelijkbelanghouders. Dit is opmerkelijk, omdat bij een bedrag op de rekening courant of een lening van meer dan € 17.500 over het gehele bedrag een zakelijke rente moet worden gerekend⁴⁴. Omdat geen rente wordt ontvangen, maken deze bedrijven ook geen winst. Mogelijk speelt hier mee dat het handhaven van het zakelijkheidsprincipe voor dergelijke leningen een arbeidsintensief toezichtsproces is voor de Belastingdienst; niet iedere lening kan worden gecontroleerd en de kans op succes is beperkt doordat de bewijslast bij de inspecteur ligt.

Wel rente ontvangen en gefinancierd met vreemd vermogen: 539 bv's

Bij deze bv's was naast het inkomen uit de vorderingen ook sprake van een kostenpost, omdat een deel van het uitgeleende geld van een derde was geleend. Hoewel gemiddeld genomen de vorderingen op de aanmerkelijkbelanghouder(s) ongeveer 2,5 keer zo groot waren als de schulden bij derden, was de betaalde rente over de schulden hóger dan de ontvangen rente op de vorderingen (zie figuur). Per saldo resteert dan een verlies.

Het lijkt erop dat het rentepercentage op de schulden bij derden in veel gevallen (fors) hoger was dan het rentepercentage dat werd gerekend aan de aanmerkelijkbelanghouder(s). Het zou kunnen dat een deel van de lening hier verliep via de rekening courant, waardoor op dat deel geen rente werd betaald. Ook is het niet uitgesloten dat het verschil in rentepercentage deels te maken heeft met verschil in de voorwaarden van de lening, zoals de looptijd en het moment van afsluiten. Het verschil is echter zo groot dat hier opnieuw de vraag rijst in hoeverre het zakelijkheidsprincipe is nageleefd.

Een hoge rente op de schuld bij de derde partij en een (onzakelijke) lagere rente op de vordering bij de aanmerkelijkbelanghouder heeft tot gevolg dat de aanmerkelijkbelanghouder via de bv kan lenen bij een derde (bijvoorbeeld een bank) op zo'n manier dat de bv een aftrekkpost (saldo van rente) krijgt, waardoor deze verlies maakt en geen vpb betaald hoeft te worden.

⁴³ [Verzamelbesluit resultaat uit overige werkzaamheden](#). Besluit van 29 november 2021, nr. 2021-15229, stcrt. 2021, 48048.

⁴⁴ Onderzocht is of deze bedrijven het invulvakje voor de rente-inkomsten uit de vordering op de aanmerkelijkbelanghouder per abuis leeg hebben gelaten terwijl eigenlijk wel rente is ontvangen, maar dat lijkt niet het geval: uit de verlies- en winstrekening blijkt dat al deze bedrijven überhaupt geen rente-inkomsten uit vorderingen (op de aanmerkelijkbelanghouders of op derden) hebben en ook geen overige opbrengsten hebben. Bedrijven die wel overige opbrengsten of rente-inkomsten uit (andere) vorderingen hadden, zijn niet meegeteld in deze groep.

De overige bv's: 111

Deze bv's ontvingen wel rente van de aanmerkelijkbelanghouder(s), maar hadden geen vreemd vermogen. Hier is het verlies het gevolg van overige kosten, zoals personeelskosten of dotatie aan een oudedagsreserve.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

In het IBO Vermogensverdeling wordt ook aandacht besteed aan lenen van de eigen bv. De auteurs schrijven daarover het volgende: *"Lenen van de eigen bv draagt niet bij aan de investeringscapaciteit of liquiditeitspositie van de onderneming. Het is daarmee zeer aannemelijk dat uitstel van belastingheffing het belangrijkste motief vormt bij dergelijke leningen. Het is onwenselijk deze vorm van arbitrage te faciliteren. Daarnaast is er een risico op afstel van belastingheffing, wanneer de schuld niet meer kan worden terugbetaald."*

Er is dus sprake van een ongewenste situatie, waarbij de huidige wet- en regelgeving in theorie mogelijkheden biedt om de onzakelijke elementen ervan aan te pakken. Echter, deze mogelijkheden zijn uitvoeringstechnisch te complex: het vergt veel capaciteit van de Belastingdienst om toe te zien op zakelijkheid bij leningen van bv's aan hun eigen aanmerkelijkbelanghouders. Het is aan de inspecteur om te bewijzen dat er sprake is van een onzakelijke situatie; dat blijkt in de praktijk ingewikkeld.

Beleidsoverwegingen

Ook op deze bedrijven heeft de Wet excessief lenen bij de eigen vennootschap weinig tot geen impact, omdat de grens van € 500.000 te hoog ligt: slechts 49 van deze 1.983 bedrijven leent meer dan € 500.000 uit aan aanmerkelijkbelanghouders⁴⁵. Hier kan gedacht worden aan de beleidsoverwegingen genoemd bij de pensioen-bv's teneinde leningen aan de eigen aanmerkelijkbelanghouder te beperken.

⁴⁵ Ook van deze 49 bedrijven is het niet zeker of ze geraakt zouden worden door de wet, omdat er een uitzondering geldt voor leningen ten behoeve van de eigen woning, de grens van € 500.000 per aanmerkelijkbelanghouder geldt en bovendien ook verbonden personen (zoals kinderen) tot € 500.000 kunnen lenen zonder dat dit tot een bijtelling leidt.

6. Overige bedrijven nationale indicatie

Dit zijn de niet eerder geclassificeerde bedrijven waarbij er een indicatie is dat het verlies te maken heeft met de wijze waarop ons nationale vpb-stelsel is ingericht, bijvoorbeeld omdat rente aftrekbaar is.

Subgroepen

- Nationale holdings en vergelijkbare bedrijven (7.500). Dit zijn holdings van Nederlandse bedrijven en Nederlandse bedrijven die (net) niet kwalificeren als holding, maar dezelfde oorzaken voor de verliezen kenden.
- Bedrijven waarbij fiscale faciliteiten de belangrijkste oorzaak voor de verliezen zijn⁴⁶ (150). Deze bedrijven maken veel gebruik van fiscale faciliteiten, voornamelijk de KIA, de EIA en de MIA. De faciliteiten verlagen de belastbare winst, waardoor zij structureel verlieslatend waren.
- Bedrijven waarbij betaalde rente de belangrijkste oorzaak voor de verliezen is (1.400). Deze bedrijven hadden in ten minste één jaar een winstgevende bedrijfsvoering, maar leden verlies voornamelijk vanwege rentelasten.
- Bedrijven waarbij afschrijvingen de belangrijkste oorzaak voor de verliezen zijn (1.400). Deze bedrijven hadden in ten minste één jaar een winstgevende bedrijfsvoering, maar leden verlies voornamelijk vanwege afschrijvingen.
- Overige bedrijven met een positief ebitda. Deze bedrijven hadden in ten minste één jaar een winstgevende bedrijfsvoering. Dit kwam door een combinatie van afschrijvingen en rentelasten (393).

Beleidscontext

De belangrijkste recente maatregel die impact heeft op deze bedrijven is de eerder genoemde earningsstrippingmaatregel, ingevoerd in 2019. Voor grote bedrijven beperkt deze maatregel onder voorwaarden de rente die kan worden afgetrokken.

Per 2019 is bovendien de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik beperkt. Voor die afschrijving gold een bodemwaarde van 50% van de WOZ-waarde; dat is verhoogd naar 100% van de WOZ-waarde. Daarbij gold een overgangsregeling. Als een gebouw vóór 1 januari 2019 in gebruik was genomen, dan mocht er nog tot 3 jaar lang op worden afgeschreven met een bodemwaarde van 50% van de WOZ-waarde.

6.1 Nationale holdings en vergelijkbare bedrijven (7.500)

Definitie

Dit zijn bedrijven niet eerder gecategoriseerde bedrijven zonder internationale indicatie, waarvoor geldt dat zij in 2019 ofwel qualificeerden als holding, ofwel dat de deelnemingsvrijstelling de belangrijkste oorzaak van de verliezen was. Een bedrijf kwalificeert als holding wanneer de omvang van deelnemingen en vorderingen op gelieerde ondernemingen⁴⁷ gezamenlijk meer dan 70% van het balanstotaal beslaan. We zeggen dat de deelnemingsvrijstelling de belangrijkste oorzaak van de verliezen is, wanneer het bedrijf zonder de deelnemingsvrijstelling niet structureel verlieslatend was geweest en bovendien sinds 2010 de omvang van de deelnemingsvrijstelling groter was dan de omvang van een eventueel negatief rentesaldo, dan de afschrijvingen en dan de overige fiscale aftrekposten en vrijstellingen. Het tweede soort bedrijven kwalificeert volgens de genoemde definitie (net) niet als holding, maar is daarmee wel vergelijkbaar.

⁴⁶ De deelnemingsvrijstelling en de objectvrijstelling voor buitenlandse inrichtingen tellen niet als fiscale faciliteit.

⁴⁷ Dit zijn de vorderingen op gelieerde partijen, exclusief de vorderingen op de eigen aanmerkelijkbelanghouders.

Cijfers 2019

Dit is de grootste groep structureel verlieslatende bedrijven qua aantal. Qua balanstotaal zijn deze bedrijven echter beduidend kleiner dan internationale holdings en doorstroomvennootschappen, zowel tezamen als gemiddeld. Er is in relatief weinig gevallen sprake van omzet of personeelskosten. De categorie "overige financiële vaste activa" is opvallend groot. Deze bestaat hier grotendeels uit deelnemingen met een belang van meer dan 5%, die de bedrijven ook onder de post "deelnemingen" hadden kunnen invullen in het aangifteformulier.

Tabel 16: Kerncijfers van de 7.472 structureel verlieslatende nationale holdings en vergelijkbare bedrijven.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	6.063	€ 160,2 mln	€ 26.400	€ 1.900	18%
Positief ebitda	330	€ 16,0 mln	€ 48.600	€ 4.100	118%
Balanstotaal	7.472	€ 90.211 mln	€ 12.073.200	€ 174.900	51%
Deelnemingen	6.191	€ 39.746 mln	€ 6.420.000	€ 106.700	30%
Vorderingen op gelieerde partijen	3.858	€ 1.618 mln	€ 419.500	€ 33.100	-37%
Overige financiële vaste activa	633	€ 46.890 mln	€ 74.076.500	€ 54.300	86%
Vreemd vermogen	6.563	€ 17.811 mln	€ 2.713.800	€ 34.700	27%
Eigen vermogen	7.439	€ 71.976 mln	€ 9.675.400	€ 69.700	59%
Omzet	938	€ 218 mln	€ 232.000	€ 30.000	-25%
Ontvangen rente	2.213	€ 28 mln	€ 12.800	€ 1.300	-85%
Betaalde rente	4.841	€ 925 mln	€ 191.000	€ 800	23%
Personeelskosten	801	€ 69 mln	€ 85.800	€ 32.600	2%
Overige bedrijfskosten	5.110	€ 543 mln	€ 106.300	€ 1.400	5%
Bijtelling earningsstripping	10	€ 8 mln	€ 812.900	€ 611.300	n.v.t.
Deelnemingsvrijstelling	3.725	€ 11.606 mln	€ 3.115.800	€ 35.800	263%

Wat is de reden voor structurele verliezen bij deze groep?

Bij deze holdings is veel gevallen sprake van een asymmetrie: de deelnemingswinsten zijn vrijgesteld, omdat deze al bij de dochter zijn belast, terwijl kosten (rente, personeelskosten, huisvestingskosten en dergelijke) wel aftrekbaar zijn. Een aanzienlijk deel van de holdings ontvangt bovendien geen deelnemingswinsten van hun dochters, of niet in ieder jaar. Een grote kostencomponent zijn rentekosten van schulden waarmee deelnemingen zijn gefinancierd. Daarnaast waren er holdings met vooral vorderingen op gelieerde partijen op de balans. In al deze gevallen overstegen de (rente)kosten de inkomsten.

In nationale situaties zijn de winsten bij de dochterbedrijven ook in Nederland belast. In veel gevallen kunnen de holding en de dochterbedrijven samen aangifte doen als fiscale eenheid, waardoor winsten van de dochter en verliezen van de holding kunnen worden verrekend.

In deze gevallen is echter niet met alle dochterbedrijven een fiscale eenheid gevormd, waardoor de aangifte nog steeds gekwalificeerd is als holding of daarmee vergelijkbaar was. Bedrijven kunnen niet altijd met al hun dochters een fiscale eenheid vormen, bijvoorbeeld wanneer sprake is van een joint venture of er is geïnvesteerd in minderheidsaandelen.

Is hier sprake van een ongewenste situatie?

De verliezen bij de holding kunnen in deze gevallen niet worden verrekend met winsten van de (Nederlandse) dochterbedrijven. Dat is een extra opbrengst voor de Nederlandse schatkist ten opzichte van de situatie waarbij dit verlies wel zou kunnen worden verrekend. Voor de betreffende bedrijven is dat een nadeel.

Wat is de impact van (voorgenomen) beleid?

De earningsstrippingmaatregel beperkt de aftrek van betaalde rente bij grote bedrijven. Van de structureel verlieslatende bedrijven in deze categorie leidde dat bij 10 bedrijven tot een aftrekbepanking van in totaal € 8 miljoen, hoewel zij nog steeds verlies maakten. Er zijn geen nationale holdings die in 2019 winst maakten vanwege de earningsstrippingmaatregel en zonder deze maatregel structureel verlieslatend zouden zijn geweest. Op deze holdings heeft de earningsstrippingmaatregel dus relatief weinig impact. Dat komt voornamelijk doordat het rentesaldo in bijna alle gevallen onder de grens van € 1 miljoen ligt.

6.2 Bedrijven verlieslatend vanwege fiscale faciliteiten (150)

Definitie

Dit zijn bedrijven die zonder fiscale faciliteiten niet structureel verlieslatend zouden zijn geweest en waarbij bovendien tussen 2010 en 2019 de aftrek en vrijstelling door fiscale faciliteiten groter was dan het rentesaldo (indien negatief), de afschrijvingen en de deelnemingsvrijstelling. Ten behoeve van dit onderzoek is een ruime definitie van fiscale faciliteit gekozen, zodat elke fiscale ingreep die de grondslag verlaagt meetelt. Dat zijn:

- De bosbouwvrijstelling en de landbouwvrijstelling;
- De kwijscheldingswinstvrijstelling;
- Overige vrijstellingen, zoals de winst uit (af)splitsing of juridische fusie en de vrijgestelde voordelen overheidsondernemingen;
- De aftrek fictieve personeelskosten voor instellingen van sociaal of algemeen belang;
- De aftrek van de winst van een Anbi behaald met kenbaar fondswervende activiteiten;
- De tonnageregeling;
- De investeringsregelingen (EIA, MIA, VAMIL en KIA);
- De fiscale reserves (kostenegaliseringsreserve, herinvesteringsreserve, belaste compartimenteringsreserve, coronareserve⁴⁸, overige fiscale reserves);
- De innovatiebox;
- De liquidatie- en stakingsverliesregeling.

Cijfers 2019

Uit dit kleine aantal van 145 blijkt dat fiscale faciliteiten slechts beperkt bijdragen aan het aantal structureel verlieslatende bedrijven.

10 van deze bedrijven waren fiscale beleggingsinstellingen (fbi's), met een gezamenlijk balanstotaal van € 1,9 miljard. Fbi's betalen onder voorwaarden een 0%-tarief voor de vennootschapsbelasting. Zij kunnen een herbeleggingsreserve vormen om te voorkomen dat zij winsten bij verkoop van bijvoorbeeld effecten direct moeten uitkeren aan de aandeelhouders. Dit valt onder de "overige fiscale reserves", waardoor deze fbi's in deze groep ingedeeld. Fbi's zijn vanwege het 0%-tarief minder interessant voor deze analyse. In onderstaande tabel en analyse zijn deze fbi's weggelaten, ook omdat zij de statistieken sterk beïnvloeden (het balanstotaal van deze 10 bedrijven is een veelvoud van het balanstotaal van de overige 135 bedrijven tezamen).

⁴⁸ De coronareserve is een tijdelijke reserve ingevoerd in 2019.

Tabel 17: Kerncijfers van de 145 bedrijven die structureel verlieslatend waren vanwege fiscale faciliteiten.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	91	€ 33 mln	€ 0,4 mln	€ 13.000	307%
Positief ebitda	70	€ 19 mln	€ 0,3 mln	€ 14.000	109%
Balanstotaal	145	€ 233 mln	€ 1,7 mln	€ 301.000	44%
Liquide middelen	118	€ 54 mln	€ 0,5 mln	€ 37.000	63%
Kortlopende vorderingen	125	€ 58 mln	€ 0,5 mln	€ 84.000	63%
Materiële vaste activa	88	€ 102 mln	€ 1,2 mln	€ 55.000	142%
Vreemd vermogen	130	€ 155 mln	€ 1,2 mln	€ 177.000	46%
Eigen vermogen	133	€ 58 mln	€ 0,4 mln	€ 59.000	17%
Omzet	95	€ 184 mln	€ 1,9 mln	€ 145.000	47%
Personeelskosten	60	€ 33 mln	€ 0,5 mln	€ 78.000	61%

Een aantal fiscale faciliteiten wordt door de bedrijven niet jaarlijks gebruikt. Daarom is het inzichtelijker om de gebruikte fiscale faciliteiten door de jaren heen bij elkaar op te tellen, in plaats van de cijfers over 2019 te tonen. Onderstaande Tabel 18 toont cijfers over gebruik van de fiscale faciliteiten, geaggregeerd over de belastingjaren 2010-2019.

Tabel 18: Het gebruik van fiscale faciliteiten door structureel verlieslatende bedrijven in deze subgroep.

Geaggregeerd 2010-2019	Aantal bedrijven	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan
Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	61	€ 1,1 mln	€ 18.000	€ 13.000
Kostenegaliseringsreserve	12	€ 17 mln	€ 140.000	€ 90.000
Herinvesteringsreserve	11	€ 9 mln	€ 82.000	€ 26.000
Coronareserve en overige fiscale reserves	20	€ 7 mln	€ 338.000	€ 77.000
Liquidatie- en stakingsverliesregeling	30	€ 32 mln	€ 1,1 mln	€ 451.000
Kwijtscheldingswinstvrijstelling	11	€ 14 mln	€ 1,3 mln	€ 150.000
Overige vrijstellingen	14	€ 12 mln	€ 831.000	€ 168.000

Noot: Alleen fiscale faciliteiten die door ten minste 10 bedrijven gebruikt zijn, zijn getoond. Bij de reserves zijn bij "bedrag" de totale toevoegingen aan de reserve weergegeven, zonder aftrek van de onttrekkingen.

Duiding

Deze groep bedrijven is apart uitgelicht om de rol van fiscale faciliteiten op verlieslatende bedrijven in kaart te brengen. Die rol blijkt beperkt. Een aantal kleine bedrijven lijkt voornamelijk verlieslatend vanwege het gebruik van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek. Bij 30 grotere bedrijven speelt de liquidatie- en stakingsverliesregeling een belangrijke rol. De voorwaarden voor de liquidatie- en stakingsverliesregeling zijn in 2021 sterk aangescherpt, waardoor de budgettaire omvang uiteindelijk naar verwachting met ongeveer een derde zal afnemen⁴⁹. Sindsdien zal het aantal bedrijven dat verlieslatend is als gevolg van deze regeling vermoedelijk ook dalen.

Een deel van de faciliteiten kwalificeert als fiscale regeling. Fiscale regelingen zijn alleen te rechtvaardigen als deze doeltreffend en doelmatig zijn en (nog steeds) het maatschappelijk belang dienen. Een overzicht van de doelen, de doeltreffendheid en de doelmatigheid van fiscale

⁴⁹ Zie [Bijlage 9](#) van de Miljoenennota 2022 voor de budgettaire omvang van de regeling in 2021 en het [Memorie van Toelichting](#) van het Belastingplan 2021 voor de budgettaire opbrengst van de maatregel.

regelingen kan, voor zover bekend, worden gevonden in het Ambtelijk rapport fiscale regelingen (2023)⁵⁰. In Bijlage 9 van de Miljoenennota zijn een evaluatieagenda en het budgettaire beslag van een aantal regelingen gepresenteerd.

6.3 Bedrijven verlieslatend vanwege rente (1.400)

Definitie

Dit zijn bedrijven met in ten minste één jaar een positief ebit; dat wil zeggen dat zij zonder het saldo van ontvangen en betaalde rente in ten minste één jaar wel winstgevend waren. Bovendien was, opgeteld over 2010 – 2019, het saldo van ontvangen en betaalde rente groter dan de omvang van de deelnemingsvrijstelling, de fiscale faciliteiten en de afschrijvingen, waardoor gesteld kan worden dat betaalde rente de belangrijkste oorzaak voor de verliezen was.

Cijfers 2019

Tabel 19: Kerncijfers van de 1.399 bedrijven die structureel verlieslatend waren vanwege rente.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.083	€ 0,2 mld	€ 0,2 mln	€ 15.100	-97%
Positief ebitda	637	€ 0,2 mld	€ 0,4 mln	€ 13.000	6%
Balanstotaal	1.399	€ 26,4 mld	€ 18,9 mln	€ 356.900	17%
Deelnemingen	248	€ 0,5 mld	€ 2,2 mln	€ 22.600	-53%
Overige financiële vaste activa	212	€ 13,7 mld	€ 64,5 mln	€ 100.900	17%
Kortlopende vorderingen	1.223	€ 2,9 mld	€ 2,4 mln	€ 51.800	63%
Materiële vaste activa	716	€ 6,3 mld	€ 8,8 mln	€ 349.100	2%
Vreemd vermogen	1.358	€ 26,1 mld	€ 19,2 mln	€ 560.500	28%
Eigen vermogen	1.343	-€ 0,2 mld	-€ 0,2 mln	-€ 61.800	-112%
Omzet	953	€ 2,2 mld	€ 2,3 mln	€ 97.200	-14%
Ontvangen rente	458	€ 0,1 mld	€ 0,2 mln	€ 2.100	-37%
Betaalde rente	1.241	€ 1,2 mld	€ 0,9 mln	€ 16.300	48%
Personeelskosten	345	€ 0,2 mld	€ 0,7 mln	€ 62.900	23%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	495	€ 1,7 mld	€ 3,4 mln	€ 110.200	-4%
Overige bedrijfskosten	1.233	€ 0,7 mld	€ 0,5 mln	€ 14.400	-11%
Bijtelling earningsstripping	43	€ 0,4 mld	€ 8,2 mln	€ 1.689.400	n.v.t.

Noot: De totalen en gemiddeldes in bovenstaande tabel worden vertekend door een zeer klein aantal grote bedrijven.

Duiding

Deze bedrijven zijn voor een groot deel gefinancierd met vreemd vermogen. Hoewel deze bedrijven in sommige jaren wel een positief bedrijfsresultaat laten zien, resteert als gevolg van rentebetalingen (in combinatie met andere kosten) ieder jaar een verlies. Deels zijn dit bedrijven die zijn gefinancierd met leningen van het moederbedrijf; op groepsniveau is dan geen sprake van een structurele verliessituatie. Vermoedelijk konden de overige bedrijven blijven bestaan, omdat investeerders vanwege het positieve ebitda nog voldoende aanleiding zagen om financiering te blijven verlenen. Bovendien was in de onderzoeksperiode de rente laag. Het is niet onwaarschijnlijk

⁵⁰ Het Ambtelijk rapport fiscale regelingen is [hier](#) te vinden.

dat een deel van deze bedrijven vanwege de recent gestegen rente alsnog in de problemen is gekomen.

Dit zijn relatief vaak bedrijven die omzet realiseren. Met het vreemd vermogen zijn door de helft van deze bedrijven relatief veel materiële vaste activa (zoals gebouwen, terreinen, machines en installaties) gefinancierd: 716 bedrijven zijn verantwoordelijk voor 25% van de materiële vaste activa van alle structureel verlieslatende bedrijven samen.

De earningsstrippingmaatregel heeft het aantal grote bedrijven in deze groep doen afnemen en het gezamenlijke verlies bij de resterende bedrijven sterk vermindert. Het is een bekend gegeven dat winstbelastingen, zoals de Nederlandse vennootschapsbelasting, financiering met vreemd vermogen bevoordelen ten opzichte van financiering met eigen vermogen, omdat rente aftrekbaar is maar dividend niet.⁵¹ In 2019 is de earningsstrippingmaatregel ingevoerd, mede met als doel om (voor grote bedrijven) deze fiscale prikkel tot financiering met vreemd vermogen te verminderen. Juist bij bedrijven gefinancierd met zoveel vreemd vermogen, grijpt earningsstripping aan. Bij 43 van deze verlieslatende bedrijven is dat het geval, met een gezamenlijke aftrekbeperking van € 354 miljoen. Dit is een klein aantal, omdat de rest van de bedrijven te klein is om de grens in de maatregel van een rentesaldo van € 1 miljoen te overstijgen. Dit is een relatief grote bijtelling in vergelijking met het totale verlies van € 174 miljoen dat resteert. Deze 43 bedrijven maakten ondanks de aftrekbeperking wel nog steeds verlies. Omdat de earningsstrippingmaatregel in 2019 is ingevoerd, zal bij andere grotere bedrijven de maatregel tot gevolg hebben gehad dat er in 2019 géén verlies is gemaakt, waardoor deze niet als structureel verlieslatend zijn gekwalificeerd. Ter indicatie: er waren nog eens 19 grote bedrijven (met een gemiddeld balanstotaal van € 569 miljoen per bedrijf) met veel vreemd vermogen (meer dan 70% van het balanstotaal), die geen start-up waren en ieder jaar sinds 2010 verlies maakten, behalve in 2019, waar zij vanwege de earningsstrippingmaatregel wel winst maakten. Bij deze bedrijven was sprake van een gezamenlijke renteaftrekbeperking (earningsstripping) van € 290 miljoen.

6.4 Bedrijven verlieslatend vanwege afschrijvingen (1.400)

Definitie

Dit zijn bedrijven die zonder de afschrijvingen in ten minste één jaar wel winstgevend waren. Bovendien waren, opgeteld over 2010 – 2019, de afschrijvingen groter dan de omvang van de deelnemingsvrijstelling, de fiscale faciliteiten en het rentesaldo, waardoor gesteld kan worden dat afschrijvingen de belangrijkste oorzaak voor de verliezen waren.

Cijfers 2019

Tabel 20: Kerncijfers van de 1.430 bedrijven die structureel verlieslatend waren vanwege afschrijvingen.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	1.208	€ 0,3 mld	€ 0,2 mln	€ 24.900	46%
Positief ebitda	642	€ 0,6 mld	€ 0,9 mln	€ 24.000	388%
Balanstotaal	1.430	€ 13,8 mld	€ 9,6 mln	€ 249.700	16%
Materiële vaste activa	1.159	€ 10,0 mld	€ 8,6 mln	€ 84.500	10%
Immateriële vaste activa	364	€ 0,7 mld	€ 2,1 mln	€ 67.900	48%
Vreemd vermogen	1.386	€ 7,7 mld	€ 5,5 mln	€ 302.400	25%
Eigen vermogen	1.410	€ 5,9 mld	€ 4,2 mln	-€ 22.700	6%
Omzet	1.145	€ 3,9 mld	€ 3,4 mln	€ 222.500	72%
Ontvangen rente	422	€ 0,1 mld	€ 0,2 mln	€ 1.500	405%

⁵¹ Zie Artikel 10, eerste lid, onderdeel a, Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Betaalde rente	1.105	€ 0,3 mld	€ 0,3 mln	€ 6.600	72%
Afschrijvingen ⁵²	1.225	€ 0,7 mld	€ 0,6 mln	€ 22.700	144%
Afschrijvingen gebouwen	280	€ 0,1 mld	€ 0,3 mln	€ 20.500	76%
Personeelskosten	769	€ 0,9 mld	€ 1,2 mln	€ 143.200	57%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	766	€ 1,5 mld	€ 2,0 mln	€ 117.600	40%
Overige bedrijfskosten	1.298	€ 1,1 mld	€ 0,8 mln	€ 54.000	45%
Bijtelling earningsstripping	8	€ 0,0 mld	€ 4,7 mln	€ 3.677.300	n.v.t.

Duiding

Deze 1.430 bedrijven vertegenwoordigen 2,9% van de verlieslatende bedrijven qua aantal en 1,6% qua balanstotaal. Een groot deel van de bedrijvigheid in termen van omzet (21%) en personeelskosten (27%) van de verlieslatende bedrijven samen concentreert zich echter bij deze groep. Deze bedrijven bezitten in het bijzonder relatief veel materiële vaste activa (38% van de verlieslatende bedrijven samen). Op deze vaste activa wordt vaak afgeschreven. Die afschrijving komt bovenop de relatief hoge kosten van voorraden, overige kosten en betaalde rente, waardoor een verlies resteert.

De impact van de verhoging van de bodemwaarde voor niet-verhuurd onroerend goed naar 100% van de WOZ-waarde is vanwege de overgangsregeling nog nauwelijks te zien in bovenstaande cijfers. In 2019 was 11% van het bedrag aan afschrijvingen bij deze groep een afschrijving op een gebouw of terrein, bij 280 bedrijven. Als gevolg van deze maatregel zal een deel van deze 280 bedrijven in de toekomst mogelijk niet meer verlieslatend zijn.

6.5 Overige bedrijven met minstens eenmaal een positief ebitda (400)

Definitie

Dit zijn bedrijven met in ten minste één belastingjaar een positief ebitda, die nog niet in bovengenoemde groepen konden worden ingedeeld.

Cijfers 2019

Tabel 21: Kerncijfers van de 395 overige structureel verlieslatende bedrijven met minstens eenmaal een positief ebitda.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	358	€ 0,1 mld	€ 0,3 mln	€ 34.200	71%
Positief ebitda	127	€ 0,0 mld	€ 0,1 mln	€ 4.900	-28%
Balanstotaal	395	€ 1,0 mld	€ 2,6 mln	€ 164.200	-10%
Materiële vaste activa	276	€ 0,7 mld	€ 2,5 mln	€ 52.600	-18%
Vreemd vermogen	383	€ 1,6 mld	€ 4,2 mln	€ 380.000	18%
Eigen vermogen	386	-€ 0,6 mld	-€ 1,5 mln	-€ 125.700	163%
Omzet	303	€ 0,4 mld	€ 1,2 mln	€ 136.800	62%
Ontvangen rente	104	€ 0,0 mld	€ 0,0 mln	€ 1.800	164%
Betaalde rente	335	€ 0,1 mld	€ 0,2 mln	€ 8.800	73%
Afschrijvingen	273	€ 0,0 mld	€ 0,1 mln	€ 13.400	100%

⁵² Niet bij al deze bedrijven was in 2019 nog steeds sprake van afschrijvingen.

Afschrijvingen gebouwen	52	€ 0,0 mld	€ 0,0 mln	€ 11.800	179%
Personeelskosten	201	€ 0,1 mld	€ 0,6 mln	€ 111.000	104%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	219	€ 0,1 mld	€ 0,7 mln	€ 99.300	46%
Overige bedrijfskosten	358	€ 0,1 mld	€ 0,4 mln	€ 32.600	77%

Duiding

Meestal is hier sprake van een combinatie van kosten, afschrijvingen en rentelasten, waardoor jaarlijks een verlies resteert. Net zoals bij de vorige twee groepen, hadden investeerders vermoedelijk voldoende vertrouwen in deze bedrijven om ze te blijven financieren. Dit zijn doorgaans bedrijven die omzet maken, waarbij een groot deel van het balanstotaal bestaat uit materiële vaste activa (hier voornamelijk machines en installaties). Deze bedrijven zijn met veel vreemd vermogen gefinancierd en hebben een fors negatief eigen vermogen.

7. Overige bedrijven met een negatief ebitda

Dit zijn resterende bedrijven met ieder jaar een negatief ebitda. Ook de bedrijfsvoering was hier structureel verlieslatend.

Subgroepen

Deze bedrijven zijn onder te verdelen in de volgende twee subgroepen.

- Omzetgroeiers (660). Dit zijn bedrijven die sinds 2015 in omzet zijn verdubbeld, maar desalniettemin jaarlijks een negatief ebitda hadden.
- Overige bedrijven met een negatief ebitda (4.600). Bij de bedrijven in deze restcategorie kan geen eenduidige verklaring voor de verliezen worden gegeven.

7.1 Omzetgroeiers met negatief ebitda (660)

Definitie

Omzetgroeiers met negatief ebitda zijn de resterende bedrijven met ieder jaar een negatief ebitda, die sinds 2015 in omzet zijn verdubbeld en bovendien personeel in dienst hebben.

Cijfers 2019

Tabel 22: Kerncijfers van de 657 structureel verlieslatende omzetgroeiers met negatief ebitda.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	653	€ 0,5 mld	€ 0,8 mln	€ 196.600	233%
Positief ebitda	0	€ 0	€ 0	€ 0	0%
Balanstotaal	657	€ 1,7 mld	€ 2,6 mln	€ 367.000	258%
Overige financiële vaste activa	118	€ 0,2 mld	€ 1,3 mln	€ 20.600	541%
Kortlopende vorderingen	651	€ 0,3 mld	€ 0,5 mln	€ 97.900	328%
Liquide middelen	632	€ 0,6 mld	€ 0,9 mln	€ 29.300	481%
Materiële vaste activa	571	€ 0,3 mld	€ 0,5 mln	€ 25.500	146%
Vreemd vermogen	657	€ 1,9 mld	€ 2,9 mln	€ 741.600	343%
Eigen vermogen	657	-€ 0,2 mld	-€ 0,3 mln	-€ 246.500	-543%
Omzet	657	€ 1,3 mld	€ 2,0 mln	€ 401.500	961%
Ontvangen rente	215	€ 0,0 mld	€ 0,0 mln	€ 1.400	117%
Betaalde rente	615	€ 0,0 mld	€ 0,1 mln	€ 16.200	357%
Afschrijvingen	580	€ 0,1 mld	€ 0,1 mln	€ 16.500	450%
Personeelskosten	656	€ 0,4 mld	€ 0,7 mln	€ 227.000	495%
Kosten van voorraden en uitbesteed werk	540	€ 0,9 mld	€ 1,6 mln	€ 201.700	890%
Overige bedrijfskosten	653	€ 0,4 mld	€ 0,6 mln	€ 172.900	395%

Duiding

De groei in omzet en de lage rente kunnen een reden zijn geweest voor investeerders en financiers om vertrouwen te houden in deze bedrijven en te blijven investeren. Deze bedrijven zijn gefinancierd met veel vreemd vermogen (75% heeft meer vreemd vermogen dan activa op de balans), maar zijn voornamelijk verlieslatend vanwege hoge andere kosten (vermoedelijk omdat de rente laag was). Dit doet vermoeden dat er nog grote investeringen en uitgaven aan bijvoorbeeld marketing worden gedaan om het bedrijf van de grond te krijgen. Ook zijn de personeelskosten

relatief hoog. De bedrijven worden gekenmerkt door een hoge omzet ten opzichte van het balanstotaal (75%).

7.2 Resterende bedrijven met negatief ebitda (4.600)

Definitie

Er is een restgroep van bedrijven (met jaarlijks een negatief ebitda) die nog niet ingedeeld zijn. Dit zijn de resterende bedrijven met negatief ebitda.

Cijfers 2019

Tabel 23: Kerncijfers van de 4.634 resterende structureel verlieslatende bedrijven met negatief ebitda.

	Aantal ≠0	Bedrag totaal	Bedrag gemiddeld	Bedrag mediaan	Stijging totaal sinds 2015
Verlies	3.379	€ 0,5 mld	€ 0,2 mln	€ 7.000	20%
Positief ebitda	0	€ 0	€ 0	€ 0	0%
Balanstotaal	4.634	€ 5,8 mld	€ 1,3 mln	€ 81.000	-19%
Deelnemingen	884	€ 0,3 mld	€ 0,4 mln	€ 10.000	-89%
Vorderingen op gelieerde partijen	2.209	€ 0,7 mld	€ 0,3 mln	€ 26.300	21%
Overige financiële vaste activa	698	€ 1,8 mld	€ 2,6 mln	€ 61.900	44%
Kortlopende vorderingen	3.938	€ 1,1 mld	€ 0,3 mln	€ 23.800	49%
Liquide middelen	3.014	€ 0,6 mld	€ 0,2 mln	€ 6.000	98%
Materiële vaste activa	1.242	€ 0,8 mld	€ 0,6 mln	€ 24.700	14%
Immateriële vaste activa	510	€ 0,7 mld	€ 1,4 mln	€ 56.900	1%
Voorraden	680	€ 0,3 mld	€ 0,4 mln	€ 53.600	11%
Vreemd vermogen	3.838	€ 4,9 mld	€ 1,3 mln	€ 109.600	46%
Eigen vermogen	4.586	€ 0,7 mld	€ 0,2 mln	€ 900	-80%
Winstreserves	4.007	-€ 5,9 mld	-€ 1,5 mln	-€ 48.700	184%
Omzet	1.089	€ 0,6 mld	€ 0,6 mln	€ 36.800	-15%
Ontvangen rente	1.200	€ 0,1 mld	€ 0,1 mln	€ 1.700	-12%
Betaalde rente	2.633	€ 0,1 mld	€ 0,0 mln	€ 2.500	-18%
Afschrijvingen	975	€ 0,1 mld	€ 0,1 mln	€ 4.400	34%
Personeelskosten	822	€ 0,2 mld	€ 0,3 mln	€ 24.200	13%
Kosten van voorraden en uitbested werk	800	€ 0,4 mld	€ 0,5 mln	€ 39.500	-27%
Overige bedrijfskosten	3.155	€ 0,4 mld	€ 0,1 mln	€ 3.600	22%
Deelnemingsvrijstelling	242	-€ 0,1 mld	-€ 0,6 mln	-€ 1.900	-1605%

Duiding

Dit is een diverse groep verlieslatende bedrijven waarvoor geen eenduidige oorzaak voor de verliezen kan worden aangewezen. Deels zijn dit bedrijven met omzet en personeel met jaarlijks een negatief ebitda die om niet te achterhalen redenen wel financiering hebben ontvangen. De verliezen (negatieve winstreserves) lijken te zijn gecompenseerd door kapitaalstortingen, terwijl de activa zijn gefinancierd met vreemd vermogen. In een deel van deze gevallen gaat het om bedrijven die onderdeel zijn van een groter concern, die voor het concern blijkbaar voldoende waarde hadden om ze te laten blijven bestaan.

Een relatief grote balanspost zijn de “overige financiële vaste activa”, die voorkomt bij ca. 700 bedrijven. Deze post telt niet mee in onze definitie van “holding” en kan bestaan uit langlopende leningen op niet-gelieerde partijen en deelnemingen met kleine deelnemingspercentages. Uit de bedrijfsnamen bij deze groep blijkt dat het hier voornamelijk om beheermaatschappijen en investeringsmaatschappijen gaat. Het kan zijn dat hier langjarig verlies wordt gemaakt, omdat een langetermijnstrategie wordt nagestreefd waarbij tussentijds geen dividend wordt uitgekeerd. Er wordt bij deze groep nauwelijks gebruikt gemaakt van de deelnemingsvrijstelling. Daarnaast zijn er ca. 900 bedrijven met deelnemingen op de balans. Vaak keerden deze deelnemingen geen dividend uit. Sterker nog, de deelnemingsvrijstelling is per saldo negatief: er was sprake van deelnemingsverliezen, wat betekent dat de deelnemingen van deze bedrijven (ook) slecht presteerden.

Van de bedrijven in deze groep zijn er 639 internationaal. Het is op basis van de aangiftegegevens niet na te gaan of hier sprake is van verliezen als gevolg van mismatches bij toepassing van het zakelijkheidsbeginsel in de vennootschapsbelasting (verrekenprijzen). Dergelijke mismatches zijn per 2022 aangepakt met de Wet tegengaan mismatches bij toepassing van het zakelijkheidsprincipe⁵³.

⁵³ Zie het [Memorie van Toelichting](#) van de Wet tegengaan mismatches bij toepassing van het zakelijkheidsprincipe.

8. Conclusie

In het rapport van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals (2020) werd geconstateerd dat er een aanzienlijke groep bedrijven bestond die langdurig fiscaal gezien verlies maakten. Sindsdien was de vraag hoe het mogelijk is dat dergelijke bedrijven niet worden opgeheven, zoals vanuit economisch perspectief voor de hand zou liggen. We beantwoorden die vraag aan de hand van de volgende drie hoofdvragen.

1. Welk type bedrijven maakt langdurig fiscaal verlies?
2. Hoe kan het dat deze bedrijven langdurig fiscaal verlieslatend zijn, maar nog steeds bestaan?
3. In hoeverre zijn de fiscale verliezen het gevolg van fiscale faciliteiten of ongewenste fiscale constructies?

Er zijn meerdere legitieme economische en fiscale redenen te bedenken waarom langdurig fiscaal verlieslatende bedrijven nog steeds bestaan. Zo bestaan er bedrijven waarbij langdurige aanloopverliezen noodzakelijk zijn om in omzet te blijven groeien, alvorens later winst te maken. Daarnaast ziet de fiscale aangifte niet altijd op de gehele bedrijfspgroep, die in dat geval niet noodzakelijkerwijs verlieslatend is. Ook zou het kunnen dat verliezen het gevolg zijn van fiscale faciliteiten, terwijl commercieel gezien wel winst wordt gemaakt. Vanuit beleidsmatig oogpunt is het tenslotte van belang te onderzoeken of en, zo ja, in hoeverre de verliezen samenhangen met ongewenste fiscale constructies. Dergelijke constructies zouden aanleiding kunnen geven om beleidsmatige aanpassingen te overwegen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er eind 2019 – afgerond – 50.000 structureel verlieslatende bedrijven bestonden. Het onderzoek focust op belastingplichtigen voor de vennootschapsbelasting (vpb). Zo'n belastingplichtige kan een hele bedrijfspgroep vertegenwoordigen, maar ook een (klein) deel ervan. In dit rapport noemen we zo'n belastingplichtige een "bedrijf". Bedrijven worden in dit onderzoek als structureel verlieslatend beschouwd wanneer zij in 2015 of eerder zijn opgericht (start-ups blijven buiten beschouwing) en van 2010 tot en met 2019 nooit fiscaal gezien winst hebben gemaakt. De vpb-aangiften van 2010 tot 2019 vormen de basis voor dit onderzoek. Maatregelen die met ingang van 2020 of later zijn ingevoerd, zijn in de resultaten van dit onderzoek dus nog niet terug te zien.

Welk type bedrijven maakt langdurig fiscaal verlies?

Uit de analyses blijkt dat de groep structureel verlieslatende bedrijven divers is. De bedrijven zijn verdeeld in onderstaande 5 groepen, die ieder verder zijn verdeeld in subgroepen.⁵⁴

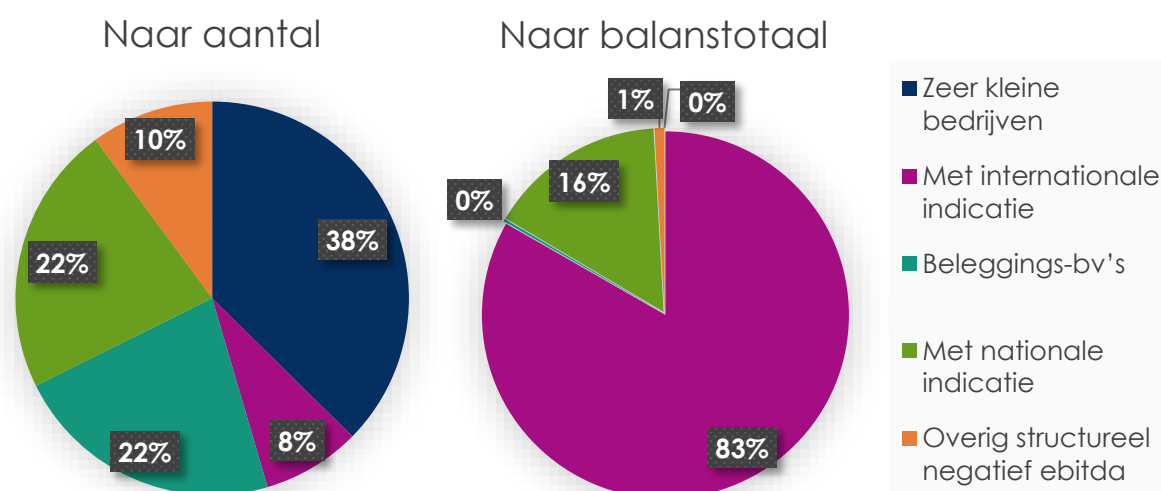
1. Zeer kleine bedrijven. Dit zijn bedrijven met een balanstotaal in 2019 van minder dan € 17.500, waaronder 6.500 bedrijven die vanwege de verliezen sterk zijn gekrompen en zeker 4.000 zogenoemde "lege hulzen".
2. Bedrijven met internationale indicatie. Dit zijn internationaal geörienteerde bedrijven waarbij een indicatie aanwezig is dat de verliezen te maken hebben met het internationale karakter. Dit zijn onder andere bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie, doorstroomvennootschappen en internationale holdings.
3. Beleggings-bv's. Hieronder vallen pensioen-bv's, uitleen-bv's, spaar-bv's en effecten-bv's. De term uitleen-bv is nieuw: dat zijn bedrijven die meer dan 70% van het balanstotaal hebben uitgeleend aan de eigen aanmerkelijkbelanghouder.
4. Bedrijven met nationale indicatie. Dit zijn nationale holdings en overige bedrijven met in ten minste één jaar een positief ebitda, zoals bedrijven met veel afschrijvingen en/of rentelasten.

⁵⁴ Een overzicht van de subgroepen is te vinden op pagina 10. Figuur 2 op pagina 12 toont de eigenschappen van deze subgroepen.

- Overige bedrijven met structureel negatief ebitda. Deze overige bedrijven hadden ieder jaar een negatief bedrijfsresultaat. Een belangrijke (maar kleine) subgroep zijn de omzetgroeiers: bedrijven die sinds 2015 in omzet zijn verdubbeld.

De structureel verlieslatende bedrijven waren in 2019 gezamenlijk goed voor 6,0% van alle aangiften vennootschapsbelasting en 6,4% van het balanstotaal van alle bedrijven. Onderstaande Figuur 3 laat zien dat 8% (4.000) van de structureel verlieslatende bedrijven – die met internationale indicatie – verantwoordelijk zijn voor 83% van het gezamenlijke balanstotaal. De 1.700 doorstroomvennootschappen maken van dit balanstotaal het grootste gedeelte uit. De zeer kleine bedrijven en de beleggings-bv's zijn groot in aantal, maar klein in omvang.

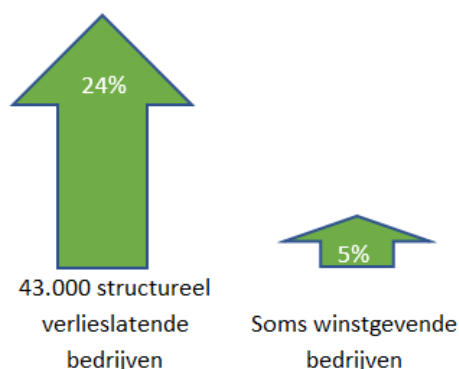
Figuur 3: De verdeling van de 49.500 structureel verlieslatende bedrijven in groepen, verdeeld op basis van aantal (links) en balanstotaal (rechts).

Hoe kan het dat deze bedrijven langdurig verlieslatend zijn, maar nog steeds bestaan?

Het antwoord op deze vraag is in dit rapport per subgroep uitgewerkt. Ten eerste is er een groep van 6.500 zeer kleine bedrijven die inmiddels de activiteiten lijken te hebben gestaakt. Deze groep buiten beschouwing latend, blijven er ongeveer 43.000 bedrijven over. Ten tweede is er een groep van zeker 4.000 zogenoemde lege hulzen, waar nauwelijks activiteit plaatsvond en waar meestal geen verlies, maar een nulresultaat werd geboekt. De functie van deze lege hulzen is niet altijd duidelijk; in het rapport zijn enkele voorbeelden getoond.

Deze lege hulzen zijn onderdeel van een grote groep van bedrijven zonder omzet of personeel: driekwart van de resterende 43.000 bedrijven rapporteerde geen omzet en geen personeelskosten.

Deze bedrijven leverden zelf dus geen goederen of diensten; het zijn geen "klassieke" bedrijven. Ondanks de structurele verliezen groeide 40% van deze 43.000 bedrijven sinds 2015 in omvang (gemeten aan de hand van het balanstotaal), terwijl 20% in omvang gelijk bleef en 40% kromp. Per saldo groeide de gezamenlijke omvang van deze bedrijven met bijna een kwart – een veel grotere groei dan plaatsvond bij de bedrijven die wél in één of meerdere jaren winst maakten en in 2015 al bestonden (5%).

Bij ten minste een kwart van de 43.000 verlieslatende bedrijven is het verlies te verklaren doordat de belastingaangifte slechts op een deel van de bedrijfsgroep ziet. Dit is onder andere het geval bij houdstermaatschappijen en dividend-doorstroomvennootschappen. Er wordt dan aangifte gedaan door een onderdeel van een grotere (internationale) bedrijfsgroep, die als geheel niet noodzakelijkerwijs verlieslatend is. Bij houdsters en dividend-doorstromers worden de winsten door dochtermaatschappijen gemaakt en op het niveau van de dochter belast; de moeder maakt met name kosten zoals aandeelhouderskosten terwijl het dividendinkomen is vrijgesteld. Hierdoor resteert op dat niveau een fiscaal verlies, terwijl er wel meer geld kan binnenkomen dan uitgaan. Dividend-doorstroomvennootschappen en houdsters vertegenwoordigen het grootste deel van het balanstotaal van de verlieslatende bedrijven en zijn bovendien de sterkste groeiers: dit verklaart de gezamenlijke omvangsgroei van de verlieslatende bedrijven.

Bij beleggings-bv's is er een andere oorzaak: bij een deel van deze bedrijven speelden vermoedelijk fiscale motieven een rol. De eigenaars zouden vaak wel belasting hebben betaald wanneer het vermogen in privé zou zijn aangehouden. Een grote subgroep zijn de pensioen-bv's, die verlies maken vanwege toevoegingen aan de oudedagsreserve in combinatie met lage inkomsten uit spaargeld en/of vorderingen op de eigen directeur-groootaandeelhouder (dga). Bij een andere subgroep, de uitleen-bv's met als belangrijkste functie het uitlenen van geld aan de aanmerkelijkbelanghouder(s), lijken de verliezen samen te hangen met een lage rente. Hier is het op basis van de cijfers onduidelijk of het zakelijkheidsprincipe is nageleefd. Bij veel verlieslatende spaar-bv's zou vanwege de forfaitaire vormgeving van box 3 wel belasting zijn betaald wanneer het vermogen in privé zou zijn gehouden. Nu de box 3-heffing is aangepast, zal het aantal spaar-bv's op termijn mogelijk afnemen. Bij beleggings-bv's die in effecten beleggen geldt het omgekeerde. De waardestijging van effecten wordt doorgaans bij verkoop ingeboekt, waardoor winstneming kan worden uitgesteld. Een deel van deze bv's zou wel winst maken wanneer waardestijging van op de markt verhandelbare effecten jaarlijks ingeboekt zou moeten worden, zoals voor personen in box 3 is voorgesteld in het stelsel op basis van werkelijk rendement. Het aantal van deze effecten-bv's neemt mogelijk toe indien deze wijziging in box 3 doorgang vindt.

Dan is er een groep structureel verlieslatende bedrijven die wel goederen of diensten leveren. Dit zijn typisch de bedrijven die verlieslatend zijn vanwege hoge rentelasten en/of afschrijvingen. Deze bedrijven hebben ook relatief hoge bedrijfskosten en bezitten het merendeel van de onroerende zaken en de machines van de verlieslatende bedrijven. Daarnaast waren er ongeveer 700 bedrijven die jaarlijks een negatief bedrijfsresultaat (ebitda) lieten zien, maar in omzet verdubbelden. Deze "omzetgroeiers" met langdurige (aanloop)verliezen vertegenwoordigen dus een relatief klein deel van de verlieslatende bedrijven. Deze bedrijven zijn doorgaans voor een (zeer) groot deel gefinancierd met vreemd vermogen en maakten veel kosten. Het positieve bedrijfsresultaat vóór aftrek van rente en afschrijvingen of de omzetgroei hebben investeerders vermoedelijk voldoende overtuigd om in deze bedrijven te blijven investeren, waardoor zij konden blijven bestaan.

Ten slotte is er een restgroep van ongeveer 4.600 bedrijven met jaarlijks een negatief bedrijfsresultaat (ebitda) waarbij geen eenduidige oorzaak voor de verliezen kon worden gevonden. Dit is een diverse groep van bedrijven die vermoedelijk net niet in één van de eerdere groepen paste.

In hoeverre zijn de verliezen het gevolg van fiscale faciliteiten of ongewenste fiscale constructies?

Fiscale faciliteiten

De verliezen zijn in een beperkt aantal gevallen (145) voornamelijk het gevolg van het toepassen van expliciete fiscale faciliteiten. De grootste faciliteiten die daaraan bijdragen zijn de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (bij 61 kleine bedrijven) en de liquidatie- en

stakingsverliesregeling (bij 30 grotere bedrijven). De versoering van de liquidatie- en stakingsverliesregeling uit 2021 zal dit aantal vermoedelijk doen afnemen.

Lenen van de eigen vennootschap

In grotere mate hebben de verliezen te maken een meer impliciete fiscale faciliteit: het lenen van de eigen vennootschap. Ten eerste speelt dit bij 2.000 verlieslatende bedrijven die bijna al het vermogen uitlenen aan de eigen aanmerkelijkbelanghouder (in dit rapport uitleen-bv's genoemd): daar is onduidelijk of het zakelijkheidsprincipe is nageleefd. In de aangifte dient met een zakelijke rente te worden gerekend die ook tussen derden zou worden overeengekomen. Er lijkt echter sprake van leningen aan de aanmerkelijkbelanghouder zonder rente en met een opvallend lage rente, als gevolg waarvan (te) weinig positieve inkomensbestanddelen worden genoten en per saldo een verlies kan resteren. Het toezicht door de Belastingdienst op naleving van het zakelijkheidsbeginsel bij dergelijke leningen is complex en arbeidsintensief, omdat de inspecteur moet bewijzen dat er sprake is van onzakelijk handelen. De Wet excessief lenen bij eigen vennootschap grijpt bij deze groep niet aan, omdat bijna al deze leningen kleiner zijn dan de grens van € 500.000 of de uitzondering voor de eigen woning van toepassing is. Mogelijke beleidsmaatregelen die impact zouden kunnen hebben op deze groep zijn aanscherping van de wet excessief lenen of, verdergaand, het bij fictie beschouwen van leningen van de eigen vennootschap als uitdeling.

Ten tweede speelt lenen van de eigen vennootschap een rol bij 3.300 verlieslatende pensioen-bv's. Bij deze pensioen-bv's wordt het pensioenvermogen uitgeleend aan de directeur-groootaandeelhouder zelf, met als gevolg dat belastingheffing wordt uitgesteld. Pensioen-bv's vormen een grote groep van de verlieslatende bedrijven. Wat opvalt is dat het pensioenvermogen – bedoeld voor de oude dag van de directeur-groootaandeelhouder (dga) van de bv – vaak al vóór pensionering aan dezelfde dga wordt uitgeleend. Toevoeging aan de pensioenvoorziening geeft een aftrekpost die groter is dan de rente-inkomsten, waardoor een verlies resteert. Het gevolg is dat belastingheffing langdurig wordt uitgesteld, terwijl in de praktijk geen sprake is van sparen voor de oude dag. De Wet excessief lenen bij de eigen vennootschap heeft op deze constructie weinig impact: doorgaans is de lening kleiner dan € 500.000 of voor de eigen woning. Pensioen in eigen beheer is een fiscale faciliteit die sinds 2017 is uitgefaseerd, maar alleen voor nieuwe opbouw. Bestaande pensioenvoorzieningen mogen nog worden afgewikkeld, zodat pensioen-bv's kunnen blijven bestaan tot het overlijden van de dga. Ook hier geldt dat aanscherping van de wet excessief lenen of het bij fictie beschouwen van leningen van de eigen vennootschap als uitdeling het aantal van deze verlieslatende bedrijven zou kunnen beperken.

Internationale geldstromen

Een andere structuur die tot verlieslatende bedrijven leidt is het doorstromen van geld via Nederland. De doorstroomvennootschappen zoals gedefinieerd in dit rapport zijn relatief vaak structureel verlieslatend (in 22% van de gevallen, 1.700 in totaal); meestal zijn dit bedrijven die dividenden verplaatsen. Hier gaat veel geld in om: de verlieslatende doorstroomvennootschappen vertegenwoordigen een balanstotaal van € 500 miljard en ontvingen in 2019 gezamenlijk € 21 miljard aan dividenden uit het buitenland. Daarbij maken ze gebruik van het uitgebreide Nederlandse netwerk van belastingverdragen. Uit de cijfers blijkt dat deze bedrijven zelf relatief weinig direct bijdragen aan de Nederlandse economie. Wanneer hier sprake is van belastingontwijking in Nederland of in derde landen, dan is dat ongewenst. De Nederlandse bronbelastingen en de wereldwijde minimumbelasting voor multinationals zullen de doorstroom naar verwachting doen afnemen.

Daarnaast waren 300 verlieslatende bedrijven gelieerd aan een laagbelastende jurisdictie, wat een indicatie kan zijn van belastingontwijking. 20% van deze dividendstromen uit laagbelastende jurisdicties werd ontvangen door een structureel verlieslatend bedrijf. De recent genomen maatregelen tegen belastingontwijking beperken effectief de stromen naar laagbelastende

jurisdicties. De rente- en royalty-uitstroom is effectief beperkt door onder andere de conditionele bronbelasting op rente en royalty's. De Nederlandse conditionele bronbelasting op dividenden en de wereldwijde minimumbelasting voor multinationals zullen ook de doorstroom van dividenden uit Nederland *naar* laagbelastende jurisdicties doen afnemen.

De maatregelen beperken minder effectief de stromen *uit* laagbelastende jurisdicties. Door opbrengsten uit derde landen neer te laten slaan in laagbelastende jurisdicties en via Nederland naar het land van de aandeelhouders te verplaatsen, kan Nederland worden gebruikt om belasting in derde landen te ontwijken. Deze vorm van doorstroom is aanzienlijk ondanks de CFC-maatregel en wettelijke beperkingen in de deelnemingsvrijstelling en wordt minder geraakt door de voorgenomen maatregelen. Wel zal de minimumbelasting hier aangrijpen bij bedrijven met een wereldwijde omzet van meer dan € 750 miljoen.

Bij 140 bedrijven was het verlies deels gevolg van een grote schuld bij een buitenlands moeder- of dochterbedrijf. Vanwege de rentebetalingen aan gelieerde buitenlandse bedrijven werd eventuele operationele winst uit Nederland in het buitenland belast. Hierbij kan sprake zijn van reguliere financiering door het moederbedrijf. Ook valt op dat deze groep relatief klein is: verlieslatende bedrijven verplaatsen hun belastinggrondslag niet op grote schaal naar het buitenland. Het gaat om een relatief klein bedrag van € 100 miljoen ebitda in totaal bij deze structureel verlieslatende bedrijven. Voor zover hier sprake is van belastingontwijking door winst uit Nederlandse omzet via rentebetalingen naar landen met een lager winstbelastingtarief te verplaatsen, dan is dat wel ongewenst. De generieke renteaftrekbeperking (earningsstripping), ingevoerd in 2019, beperkt voor de grootste van deze bedrijven de renteaftrek en daarmee het verlies.

Overige bedrijven

Bij de overige bedrijven, zoals houdstermaatschappijen en bedrijven die verlieslatend waren vanwege rente of afschrijvingen, is geen indicatie gevonden dat sprake is van een ongewenste fiscale constructie of een specifieke fiscale faciliteit.